

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

1 DECEMBRIE

1918

MAREA UNIRE A ROMÂNILOR
CU ROMÂNII

Sesiunea Științifică Omagială

organizată de Fundația *România de Măine* și Universitatea *Spiru Haret*
cu prilejul împlinirii a 85 de ani de la Marea Unire din 1918

Cuvântul de deschidere

rostit de prof. univ. dr. Aurelian Bondrea
Președintele Fundației *România de Măine*
Rectorul Universității *Spiru Haret*

Onorat prezidiu,
Stimați colegi,
Dragi studenți,
Distinsă asistență,

Sesiunea științifică solemnă, de astăzi are un caracter omagial, fiind consacrată împlinirii a 85 de ani de la Marea Unire.

1 Decembrie 1918 este o zi de însemnătate covârșitoare în istoria noastră și, datorită acestui fapt, se cinstește de întregul popor român, este sărbătoarea națională a României.

1 Decembrie 1918 reprezintă momentul când s-a realizat ceea ce secole de-a rândul fusese doar speranță – unirea românilor sub același steag, făurirea statului național unitar român.

În acest sens, marele nostru istoric Nicolae Iorga sublinia: „A sosit un ceas pe care-l așteptăm de veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit și am scris, am luptat și am gândit”, iar Ion Ghica scria că „Istoria românilor ne arată că unirea a fost totdeauna țelul cel mai dorit al lor. Ori de câte ori viitorul a surâs României, fiii ei nu au lipsit de a aspira către unire”.

Într-adevăr, cu 85 de ani în urmă, simbolică Mare Adunare Națională reprezentativă de pe Câmpul lui Horea de la Alba Iulia – la care au participat 100.000 de oameni, veniți din toate teritoriile românești – încununa o luptă de veacuri pentru triumful idealului național, la izvorul căruia s-au aflat întotdeauna valențele perene ale unității spațiului geografic, ale vieții materiale și spirituale a poporului român, conștiința unității de neam, limbă, cultură și istorie.

Sesiunea noastră științifică omagială are menirea de a evidenția prin contribuțiile unor distinse personalități ale vieții științifice și culturale, semnificația și urmările istorice profunde ale lui 1 Decembrie 1918, ecoul său contemporan, însemnătatea actuală, crucială a națiunii și a statului național, în contextul „sfidărilor” generate de procesul de mondializare, aflat în plină desfășurare.

Distins auditoriu,

Asupra învățămintelor ce se pot desprinde din analiza spațiului istoric al ultimilor 85 de ani, vă propun spre reflecție câteva gânduri și considerente, de sorginte preponderent sociologică.

Un prim gând se referă la faptul că este imperios necesar să ne cunoaștem bine istoria. Necunoașterea sau ignorarea istoriei se plătește! Și cât de scump, adesea! Nu întâmplător se spune: Istoria nu iartă!

Cunoscându-ne bine propria istorie, dar și istoria altora, putem evita greșelile, putem acționa în cunoștință de cauză. Și câte rele ar fi putut fi prevenite sau ocolite, dacă ne-am fi cunoscut mai bine istoria și am fi tras învățămintele necesare!

Pe bună dreptate, un cronicar transilvănean sublinia: „Istoria ... ne învață nu numai cum să ne purtăm în

toate împrejurările și prilejurile, ci și cum să ne purtăm noi înșine ca să răbdăm cu bărbăție și curaj, cu vitejie, toate schimbările întâmplătoare, toate întorsăturile norocului și ale nenorocului”.

Un alt aspect important, pe care doresc să-l relev, are în vedere faptul că, prin constituirea statului național unitar român, ce a însemnat creșterea potențialului teritorial, demografic, economic și cultural, au fost create premisele progresului în toate domeniile, țara parcurând mai multe perioade de tranziție către structuri economico-sociale și politice moderne. Drumul pe care pornea a fost, însă, după cum se cunoaște, greu și contradictoriu, cu sușuri și coborâșuri, cu lumini și umbre.

Caracterizând tranziția pe care o parcurgea România la începutul secolului al XX-lea, finul observator al psihologiei poporului român, care a fost Dumitru Drăghicescu, scria: „În epoca de tranziție în care ne aflăm, fiindcă toate tiparele de activitate, de getare și de simțire s-au topit, ne găsim într-o atmosferă psihologică și socială plină de anarhie, foarte

complexă, haotică. Această stare de lucruri, prin necesitatea ei de a se stratifica și armoniza, va trebui să cheme și să provoace personalități creatoare, puternice, de primă ordine, care să străpungă, de primă ordine, care să străpungă, energie și de aproape, această complexitate anarhică și s-o toarne în tipare noi”.

Dacă n-am ști că acest tablou prezintă tranziția de la începutul secolului trecut, cu siguranță am crede că se referă la actuala tranziție. Și astăzi, după cum subliniază analiștii tranziției, „traversăm o perioadă de haos și anarhie până să se construiască noile tipare ale economiei și societății; și acum avem nevoie de mari personalități în stare să catalizeze energiile creatoare ale poporului; și acum reînnoirile social-economice cer reforme și democrație”.

Analizând mersul tranziției de după Marea Unire, Mihail Ralea constata, nu fără amărăciune, că după un deceniu de la terminarea primului război mondial, România era „o țară adusă la sapă de lemn, bajocorită și umilită... un stat a cărui unificare sufletească amenință să se descompună. Dar mai ales o țară care și-a pierdut busola morală și dreptatea și care se zbate în expediente de aventură de la o zi la alta, între protestarea internă și disprețul străinătății. Căci nu este ocazie în care țara noastră să nu primească reproșul, ori umiliția străinătății”.

După cum putem constata, usturătoarele observații ale lui Mihail Ralea pot caracteriza și tranziția actuală. Și astăzi „țara este adusă la sapă de lemn, bajocorită, furată și umilită; și astăzi busola ei morală este puternic dereglată;

și astăzi europenii occidentali ne dau cu tifla că suntem copiii problemă al Uniunii Europene etc.”, după cum apreciază cercetătorii procesului tranziției pe care o parcurgem în prezent.

De fapt, România actuală perioade de tranziție se confruntă cu un imens paradox: în ciuda deschiderilor spre o schimbare și reînnoire democratică, generate de evenimentele din decembrie 1989, țara noastră s-a prăbușit într-o profundă criză economică, socială, politică și morală, în care continuă să se zbată, neputincioasă, și acum, după aproape un deceniu și jumătate de tranziție.

De căderea generală a societății românești nu este vinovată tranziția, ca atare, ci modul în care a fost gândită conceptual și realizată practic. În această concepere strămbă găsim explicația faptului notoriu că tranziția – așa cum evidențiază analiștii –, în loc să fie o „distrugere creatoare” – în sensul de a pune ceva bun în loc –, a fost numai distrugere. „Pe plan economic, ea ne-a adus enorme pierderi materiale, alimentate mai ales de căderea severă a producției naționale și de distrugerea, și mai severă, a factorilor de producție, în special a stocului de capital material și uman”.

Pe bună dreptate, actuala tranziție, apreciată prin prisma amplorii pagubelor create economiei și populației, va rămâne în istorie – după cum subliniază analiștii – „ca o perioadă mai rea și mai păguboasă decât au fost pentru România nu unul, ci ambele războaie mondiale, luate împreună”.

Onorată asistență,

Tranzițiile nu trebuie să însemne doar distrugere, prăbușire, regres, ci mai cu seamă creație. Existența tranzițiilor ar trebui să-și găsească justificarea istorică, în primul rând, în efortul de reducere cât mai mare a distrugerilor și pagubelor, dar și în cel de creare și dezvoltare a noi și noi valori ale patrimoniului național. Din păcate, nu există nici până acum o lege a patrimoniului național – lege de însemnătate capitală

pentru apărarea avuției naționale, care reprezintă expresia, cumulată în timp, a activității materiale și spirituale a întregului popor român. O astfel de lege, adoptată de Parlamentul României încă de la începutul tranziției, ar fi ocrotit patrimoniul național împotriva jafului și corupției la care acesta a fost expus timp de aproape 15 ani, făcând posibilă apariția, peste noapte, a „îmbogățiilor tranziției”.

Creația înseamnă progres, dezvoltare, înseamnă mâine, înseamnă viitor! Făcând parte din timpul creator al viitorului, tranziția este istorie. Istoria, însă, cum subliniam, nu suportă improvizatii.

În tranziția noastră s-ar fi putut evita sau diminua improvizatia, dacă organele puterii de stat, îndeosebi executivul și legislativul, ar fi apelat la cercetarea, la cunoașterea științifică.

Și, astfel, aducem în actualitate o altă pildă a istoriei noastre, formulată teoretic și pusă în practică de reprezentanții Școlii românești de sociologie: necesitatea unei cât mai strânse legături între teorie și acțiune, între „științele sociale, sociologia, etica și politica națiunii” – cum sublinia Dimitrie Gusti, în așa fel încât cunoașterea să reflecte cât mai fidel și mai profund realitățile naționale, iar acțiunea să optimizeze neîncetat, pe baze științifice, deci realiste, aceste realități. Potrivit lui Dimitrie Gusti, acțiunea este „sterilă și aventuroasă” dacă nu este întemeiată pe cunoaștere, iar cunoașterea realității este „nerodnică și neputincioasă” dacă nu este încununată de acțiune. Teoria, de fapt, este o practică virtuală, pe când practica, o teorie aplicată.

În asemenea condiții, cunoașterea corectă, realistă a drumului parcurs depinde de analiza lui obiectivă, fără prejudecăți. Din această perspectivă, unul din învățămintele istoriei este acela că o societate în profundă schimbare, cum este societatea românească actuală, trebuie să examineze lucid, nepartizan, experiența trecutului, pentru a-l compara obiectiv cu prezentul, în căutarea firească a viitorului așteptat și meritat.

(Continuare în pag. 3)

Sesiunea Științifică Omagială, precum și manifestarea artistică organizată cu acest prilej au fost transmise integral de Televiziunea *România de Măine*.

Transmisia în direct a făcut ca pe lângă cei peste 700 de profesori și studenți prezenți în Amfiteatrul Studio, mii și mii de telespectatori să poată urmări impresionanta festivitate de înaltă semnificație științifică și patriotică.

- Poezii de Octavian Goga, Aron Cotruș, Vasile Voiculescu și Ion Horea

Pagina 2

- Comunicările susținute la Sesiunea Științifică Omagială
- Paginile 4,5,6

- Festivitatea în imagini

Pagina 8

Ambianță solemnă, rigoare științifică și vibrație spirituală, suflete încărcate de emoție la festivitatea care a avut loc în Amfiteatrul Studio al Universității Spiru Haret și al Televiziunii România de Măine, vineri, 28 noiembrie 2003

În spiritul principiilor constitutive, care le-au consacrat ca instituții cu vocație națională, Fundația *România de Măine* și Universitatea *Spiru Haret* au sărbătorit, într-un cadru solemn și de amplă disponibilitate spirituală, Ziua Națională a României, care, în acest an, primește aura de noblete a aniversării celor 85 de ani de la Marea Unire a Românilor cu Românii, desăvârșită la 1 Decembrie 1918. La reuniunea festivă au fost prezenți membri ai Academiei Române, personalități ale vieții științifice și culturale, cadre didactice din învățământul superior, cercetători științifici, studenți ai Universității *Spiru Haret*. Festivitatea s-a desfășurat în Amfiteatrul Studio din șoseaua Berceni nr. 24, vineri, 28 noiembrie și a fost transmisă în direct de Televiziunea *România de Măine*, post național, universitar și cultural.

După deschiderea ceremoniei prin intonarea Imnului Național, studenți ai Facultății de Teatru a Universității *Spiru Haret* au recitat versuri, dedicate Marii Uniri, de către Octavian Goga, Aron Cotruș, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, iar corul Universității *Spiru Haret* a interpretat piese inspirate din lupta și jertfele românilor pentru a trăi uniți și liberi în vatra lor bimilenară. Cuvintele

de înaltă vibrație spirituală, astfel rostite sau intonate, și-au găsit un impresionant corespondent imagistic în evocarea filmică realizată de Corneliu Toader de la tvRM.

În această ambianță de cald patriotism a avut loc Sesiunea științifică omagială consacrată împlinirii a 85 de ani de la Marea Unirea din anul 1918. După cuvântul de deschidere rostit de prof.univ.dr. **Aurelian Bondrea**, președintele Fundației *România de Măine*, rectorul Universității *Spiru Haret*, au prezentat comunicări acad. prof.univ.dr. **Ștefan Ștefănescu**, acad. prof.univ.dr. **Răzvan Theodorescu**, ministrul Culturii și Cultelor, prof.univ.dr. **Damian Hurezeanu**, prof.univ.dr. **Nicolae Isar**, prof.univ.dr. **Ștefan Lache**, prof.univ.dr. **Ioan Scurtu**, prof.univ.dr. **Gheorghe Onișoru**, decanul Facultății de Istorie a Universității *Spiru Haret*.

Comunicările științifice prezentate au fost urmărite de asistență cu interes și însoțite de îndelungi aplauze.

În continuarea reuniunii festive a avut loc un amplu spectacol artistic, la care și-au dat concursul studenți recitatori și soliști vocali (Raluca Urea, Simina Burceag, Andrada Apann, Daniela Zamfirescu, Ileana Matus), precum și artiști consacrați, între care Gheorghe Turda, Viorica Flintașu, Veta Biriș, Nicolae Furdul Iancu, iar „voinicul” Alexandru Pârgaru a transmis

emoționantul mesaj al tinerimii române întru unirea veșnică a românilor cu românii de pretutindeni. Corul Universității *Spiru Haret*, dirijat de Ovidiu Drăgan, și Ansamblul folcloric al aceleiași prestigioase instituții de învățământ superior au readus în actualitate străbune chemări – rugăciuni pentru unitatea spirituală și statală a tuturor românilor. Programul spectacolului artistic a fost prezentat de **Raluca Tache** și **Ilie Ciurăscu**.

Corul Universității Spiru Haret

Octavian Goga

Latinitatea strigă din tranșee

Din zborul larg ce-mprejmue pământul
Cobor la malul Dunării albastre,
Eu ce vă știu și visul și cuvântul
Și-s frate bun cu plângerile voastre.
La mine-aveați scăparea și limanul
De-a pururea pe-a vremilor cărare,
Prin rostul meu vorbeați cu oceanul,
Voi, tulburate picături din mare ...

Azi duhul meu fără popas vă cheamă,
Vă cere-a lumii nouă epopie,
Din mii de guri cu chiot de aramă
Latinitatea strigă din tranșee.
Voi unde sunteți, râu cumplit de patimi !
Urniți-vă, nu-i vremea de-a mai plânge;
Nevolnicii răscumpărare cu lacrimi
Durerile cari se plătesc cu sânge! ...

Acolo-n hora vijeliei crunte
E clocotul visării noastre sfinte !
Veniți, români! Porniți-vă spre munte !
V-arată drumul morții din morminte.
Să nu uitați a veacurilor carte,
Veniți, veniți! ... Căci adevăr zic vouă:
Ori vă mutați hotarul mai departe,
Ori veți muri cu trupul frânt în două !

Aron Cotruș

Alba-Iulia, de praznic îmbracă-te !

Alba-Iulia, de praznic îmbracă-te !
și-adună-ți cei mai drepți și mai pietroși voinici,
din munți, din câmpii, de pe maluri de ape,
cu inima unii de alții aproape,
să-și prăznuiască dezrobirea aici
unde Horia, de sub zăvoare și lacăte,
a fost dus să moară pe roată...

Octavian Goga

Ceahlăul

Va fi-ntr-o zi de primăvară,
Cu molcom zvon în zări albastre,
Când poate nimeni n-a mai plânge
Fărămițarea țării noastre.

În negură de ani de zile
Se va fi cufundat Calvarul
Și doar bătrânii de-or mai spune
Pe unde-a fost de mult hotarul ...

Atunci se va urni deodată
Într-un cutremur toată firea
Și-un chiot surd din depărtare
Va despica nemărginirea ...

De peste granița cea nouă,
Ca o sălbatică urgie,
Strigând spre țarina Moldovei,
Un munte s-a porni să vie ...

Și va să-nsemne cronicarul
Atunci o zi vijelioasă,
Ceahlăul n-a rămas la dușmani,
Ceahlăul s-a întors acasă.

Chișinău, 1918

Ion Horea

Psalm

Deschidă-se cărțile,
clopote sune !
Din toate părțile
neam să se-adune !

Iară minunile
câte-i aflare,
de grabă aduni-le
cu laudă mare.

Acelor dintâile
drepte nuntiri
prieten rămâi-le
fără smintiri !

Cruci să se clatine
spre-a învia
în sfintele datine,
om și muiare !

Vasile Voiculescu

Țării

Lipsesc atâția, dar nu plânge,
Azi calea jertfei o-ncheam:
Deși schilozi, stropiți de sânge,
Intrăm și noi în Betleem.

Spre el ținteau cutezătorii,
Mihai cu aprigu-i topuz,
Toți înainte-mergătorii
Și cei de-acum de la Oituz.

Nu plânge, morții tăi aflare,
Căci vestea-n cer a răsunat,
Și-n rând cu îngerii coboară
Să-ți vadă noul împărat.

Azi magii stelele-și închină
Și bucuroși ciobanii vin.
Și ieslea-i plină de lumină
Din Tisa până la Hotin.

25 decembrie 1918

Ion Horea

Cântec târziu

Dar nu-i o amăgire vană,
când, peste toate, mai îngâni:
mi-e dor de țara transilvană
și de țărani ei bătrâni !

Voi spune timpului să steie,
sălbatic o să-l mai implor !
acolo unde mai scânteie
un fir de foc în vatra lor.

În cimitirul greu de prune
se mută satul, rând pe rând ...
Când clopotele prind să sune
și noaptea le aud chemând !

Muntenii nu mai vin cu plute,
piuarii nu mai trec prin sate,
fântânile s-au stins, umplute
cu sarea lacrimii vărsate.

Să fiarbă prunele-n corlană,
pe dealuri să mai latre câini !
Mi-e dor de țara transilvană
și de țărani ei bătrâni !

Au susținut comunicări la Sesiunea Științifică Omagială

Acad. prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu
1 DECEMBRIE 1918.
ÎNTREGIRE NAȚIONALĂ
ȘI SPIRIT EUROPEAN

Pagina 4

Acad. prof. univ. dr. Răzvan Theodorescu
CULTURA ROMÂNEASCĂ,
TEMELIE A
UNITĂȚII NAȚIONALE

Pagina 4

Prof. univ. dr. Damian Hurezeanu
MOMENTUL NAȚIONAL – PREMISĂ
ȘI COMPONENTĂ A PROCESULUI
DE MODERNIZARE A ROMÂNIEI

Pagina 5

Prof. univ. dr. Nicolae Isar
ȘCOALĂ ȘI EDUCAȚIE
NAȚIONALĂ ÎN PERSPECTIVA
MARII UNIRI

Pagina 5

Prof. univ. dr. Ștefan Lache
ROMÂNIA ÎN FAȚA
RĂZBOIULUI DE
ÎNTREGIRE NAȚIONALĂ

Pagina 5

Prof. univ. dr. Ioan Scurtu
ACTUL
UNIRII ROMÂNILOR
ÎN CONTEXT EUROPEAN

Pagina 6

Prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru
RECUNOAȘTEREA
INTERNĂȚIONALĂ
A MARII UNIRI

Pagina 6

Cuvântul de deschidere

rostit de prof. univ. dr. Aurelian Bondrea
Președintele Fundației România de Măine
Rectorul Universității Spiru Haret

(Continuare din pag. 1)

Distins auditoriu,

Ideile de actualitate se dovedesc a fi cele referitoare la raportul dintre stat și națiune și cu privire la drepturile naționale.

În ceea ce privește raportul dintre națiune și stat, aducem în actualitate concepția lui Dimitrie Gusti, potrivit căreia națiunea, „singura care merită complet denumirea de unitate socială, pentru că ea nu depinde de o unitate mai mare”, are un caracter dinamic, în sensul că „ea nu este o stare, ci o mișcare, un proces de devenire a unor scopuri și linii de directivă de îndeplinit”.

Politica națiunii trebuie să contribuie în mod conștient și organizat la realizarea maximală a ei în funcție de împrejurările și posibilitățile concrete existente, deci etapă de etapă, fără întârzieri nejustificate și fără accelerații utopice. Fiind în joc o realitate culturală, singurele mijloace adecvate, deci eficiente, de promovare a unei națiuni sunt cele economice și cele instructiv-educative, și anume, ridicarea materială, politică și culturală continuă a întregii națiuni, prin toate căile existente sau anume create, dintre care școlarizarea și culturalizarea maselor erau estimate ca cele mai necesare și urgente.

Sub acest raport, pentru România, „Prima datorie este de a chema la viață activă masele adânci ale națiunii, de a face eforturi temeinice pentru a dezmoști aceste puteri de viață, scoțându-le din pasivitate și punându-le în valoare”. Numai așa se ajunge la o conștiință națională puternică, la voința de a fi și a deveni o națiune, la ceea ce Dimitrie Gusti a numit „patriotism activ”.

În problema referitoare la raportul dintre națiune și stat, Dimitrie Gusti este foarte categoric: „Statul este în serviciul națiunii, și nu națiunea în serviciul statului”. Concluzia este că „statul ca organizare politică și juridică a națiunii” are datoria de a apăra, ocroti și promova „valorile culturale și economice ce se găsesc în mijlocul nației, a descoperi și deștepta aceste valori, când sunt ascunse; a le înălța către culmi cât de mari, când sunt prezente”.

În același timp, ideile exprimate de Dimitrie Gusti în preajma primului război mondial, care avea să aducă realizarea unității de stat a României în 1918, sunt valabile până azi și mai actuale ca oricând. Iată ce scria marele sociolog: „De la revoluția franceză, toată lumea politică vorbește de drepturile omului ca de niște drepturi eterne, înscrise în toate constituțiile ... Când va veni oare vremea să se înscrie tot așa de etern ... dreptul naționalelor, care doar condiționează drepturile omului? ... Viața reală este viața națională; viața individuală este vremelnică și într-o continuă schimbare, ea valorează numai întrucât trăiește prin și pentru națiune. Și atunci nu este oare

ciudat că se vorbește numai despre drepturile eterne ale omului, când ar trebui să se vorbească mai ales de drepturile eterne ale națiunilor?”

În viziunea lui D. Gusti, fără izbânda și recunoașterea autonomiei și demnității, națiunile nu se pot realiza plenar. Cele două drepturi reprezintă „criterii etice ale unei noi orientări și organizări ale politicii mondiale”, acceptate pe plan internațional abia după primul război mondial, ca un rezultat fericit al acestuia. „Suveranitatea națională – susține Gusti – este expresia juridică și politică a autonomiei naționale, ea este dreptul la existență proprie și de a dispune de sine, de nimic și de nimeni limitat. Aceasta este demnitatea națională”.

Știmat auditoriu,

În același context, merită subliniat și faptul că, sub egida lui 1 Decembrie 1918, a unirii forțelor sociale și politice, toate transformările radicale din cei 85 de ani sunt legate nemijlocit de popor, de eforturile și sacrificiile sale, inclusiv în vreme de război, pentru a se asigura dezvoltarea și progresul general al societății românești, un loc de prestigiu, demn, al său, în comunitatea națiunilor.

Marea lecție a Unirii din 1918 și a tuturor înfăptuirilor ulterioare, din toate sferile de activitate, constă în înțelegerea profundă și apărarea constantă a interesului național, realist și organic corelat fiecărui demers constructiv – economic, politic, juridic, cultural –, în afirmarea patriotismului, a solidarității cu alte națiuni.

Exemplul luminos al iluștrilor înaintași ai luptei și dăruirii pentru cauza și destinul istoric al României, modelul lor moral-politic trebuie să fie o călăuză vie pentru generațiile de azi și de mâine. Peste decenii sunt sugestive atitudinea mereu constructivă și crezul mărturisit fără ezitare de Nicolae Titulescu. După cum se știe, diplomatul de prestigiu internațional, membru marcant al unui partid politic, declara convingător și programatic: „Partidul meu se numește România”. Acest enunț semnificativ ne învață mereu că interesul național reprezintă temelia unității.

Sub egida faptelor istorice de unitate națională, inspirata sintagmă – formulată de Dumitru Drăghicescu – „unirea românilor cu românii” este, astăzi, de o arzătoare actualitate.

În acest sens și în acest spirit, să învățăm de la înaintași, să ne angajăm și să acționăm pentru a cunoaște cât mai bine trecutul, a evalua realist prezentul și a contribui hotărât la construirea viitorului, asigurând țării o dezvoltare durabilă.

În continuare, distincții noastre colegi vor prezenta, în fața dumneavoastră, multiple dimensiuni și semnificații ale actului Marii Uniri.

Vă mulțumesc.

Comunicările susținute la Sesiunea Științifică Omagială

Cultura românească, temelie a unității naționale

Acad.prof.univ.dr. Răzvan THEODORESCU

Onorat prezidiu,
Doamnelor și domnilor,

S-au spus aici lucruri fundamentale din punctul de vedere sociologic, antropologic și istoric, în legătură cu marele moment pe care românii de pretutindeni îl celebrează în fiecare an la 1 Decembrie.

Profesorii Bondrea și Ștefănescu, nu mă îndoiesc că și ceilalți colegi ai mei, au spus lucruri foarte importante. Mie-mi rămâne să vă spun doar câteva gânduri. Nu este o comunicare ca cele cu care mi-am obișnuit colegii, nu este nici o lecție dintre cele cu care mi-am obișnuit studenții de la Universitatea Spiru Haret. Am a spus numai că, într-adevăr, cultura este o temei fără de care nu poți înțelege România. Azi exact o săptămână, am avut o bucurie deosebită, o mândrie deosebită, ascultând niște cuvinte și nu orice fel de cuvinte și nu în orice loc. Întovărășindu-l pe șeful statului român în capitala Franței mi-a fost dat, vineri trecută, seara, să ascult sub cupola Academiei franceze, în prezența tuturor înalților demnitari ai celei mai importante academii din lume, care aducea un omagiu cu totul neobișnuit președintelui român și prin el României, mi-a fost dat să ascult propoziția următoare spusă de, probabil, unul dintre cei mai mari romancieri ai secolului XX și ai începutului secolului XXI, membru al Academiei franceze, Maurice Druon: „Dacă prin ceva există această țară minunată numită România, atunci acest ceva este cultura”. Iar cineva alături de el, un alt membru distins al Academiei franceze relua o propoziție care va deveni titlul unei cărți: „Da, acești români care au făcut Franța”. Era vorba de marile spirite ale culturii noastre care sunt considerate astăzi spirite fondatoare ale culturii franceze. Mai discutăm, oare, uneori cu capul între umeri, uneori spășiiți, uneori speriați despre europenitatea românilor? Această europenitate este cosubstanțială cu istoria noastră. Dar ceea ce este esențial este că cele două trăsături fundamentale ale acestui popor – le-am afirmat întotdeauna, le-am afirmat și în prefața unuia dintre volumele *Istoria românilor*, această lucrare admirabilă a culturii românești contemporane pe care numai spiritele mici, câteva, au putut să o atace – cele două trăsături fundamentale ale neamului românesc sunt: latinitatea și statalitatea. Suntem singurii care ne-am păstrat în această parte de Europă o identitate de la începuturile noastre: identitate lingvistică, identitate morală, identitate estetică și statalitate. Suntem singurii în această parte de lume care și-au păstrat statul, dezvoltând în chip genial o artă a negocierii tocmai pentru păstrarea ființei noastre și a acestui stat, amândouă au iradiat prin cultură. Pentru că limba, latinitatea culturii, calmul, armonia, o anumită detașare carteziană *avant la lettre*, așa spune, care ne înrudește cu neamurile latine din Apus, au trecut prin această latinitate. Și pentru că statul român, statul principilor, al voievozilor, stătea fărâmițat și apoi statul adunat s-a tradus prin miracolul extraordinar al culturii.

Eu sunt, cum știți, profesor. Efemer și aproape fără importanță sunt și ministru al culturii și sunt mândru că în această efemeritate pot să administrez partea cea mai vizibilă, cea mai frumoasă, cea mai europeană a românilor de astăzi. Sper că, împreună cu colegii mei, nu o fac prea rău și sper să fim servitori – asta este un minister, un ministru, un servitor – ai acestei culturi extraordinare. Vorbim de voievozii noștri, vorbim de Mihai Viteazul, vorbim, eventual, de acei voievozi din neamul Mihneștilor, care au precedat printr-o apropiere între București și Iași, între Suceava și Târgoviște, între toate acestea și Alba Iulia, au precedat într-un fel unirea românilor. Vorbim de marii noștri cărturari care au fost tot timpul, mânduind o aceeași limbă, miracol al culturii europene, o limbă fără dialecte aproape, care au fost legați între ei tot timpul, care au servit poporul acesta și, în europenitatea lor, și alte culturi, pentru că românii sunt printre puținii care au adus acest serviciu Europei, de la Cantemir, și încă înainte de Cantemir, de la Petru Movilă până la marii avangardiști ai veacului al XX-lea. Dar vorbim rar despre cei mici și a făcut-o cel care

întotdeauna stă ca un far înaintea noastră, oriunde am trece îl găsim, a făcut-o Nicolae Iorga într-un articol imediat după 1 Decembrie 1918. Imediat după acest moment în care Iorga a avut – alături de Brătianu, alături de Goga, alături de Vaida-Voevod, alături de Maniu, alături de toată floarea politicii românești – un rol esențial. În acest articol aparut la Craiova și intitulat *Istoria țării prin cei mici*, Iorga spunea lucruri fundamentale. Cei mici au purtat cuvintele românești de la un capăt la altul. Cei mici au purtat structura bisericilor de lemn din Maramureș până în Dobrogea. Cei mici au păstrat, cu mândria de a fi „rumâni”, de a fi oamenii acestui pământ, au păstrat tradiția românească și, până la urmă, în fond, fără ca ei să o știe, pentru că de multe ori erau, în ciuda inteligenței lor, analfabeți, au păstrat idealurile românești cele mai adânci. Ei au mândria, ei au ideea de românism. Am avut nobila misiune, în lumile care au trecut – misiunea se încheie mâine – de a pregăti Alba Iulia din punctul de vedere al monumentelor, o Alba Iulia care nu mai fusese restaurată de decenii, de a o pregăti pentru sărbătoarea de luni și, la un moment dat, acum vreo două săptămâni, o țărancă frumoasă din Bucovina mândră mă vedea că discut cu autoritățile locale unde se va pune peste câteva zeci de ore un monument pentru Horia, Cloșca și Crișan și mi-a întrebat: „Apă, îl puneți, nu-i așa, pe Horia al nostru?” Mi-am dat seama, din mai multe date, că nu e nici ardeleană, nici din preajma imediată a Albei Iulii, și am întrebat-o: „De unde vii?” și mi-a spus: „Sunt româncă”. „Și Horia e al dumitale” – am întrebat-o și mi-a spus: „Horia este al tuturor și al dumitale, domnule profesor.” A fost o replică frumoasă care arată într-adevăr ce înseamnă conștiința celor mici, așa cum îi văzuse Iorga. Care sunt mândrii, care reprezintă unitatea aceasta extraordinară la modul cel mai direct, cel mai aureolar. Aceștia sunt cei care ne inspiră pe noi, cărturarii sau politicienii. Mândria românilor de la 1918, amintirea celor de la Mărășești în ofensiva lor pe piepturile goale l-au făcut pe Ionel Brătianu să trătească așa la Congresul de la Paris, atunci când nu s-a dat românilor ceea ce trebuia să li se dea și ceea ce avea să li se dea până la urmă.

Sigur, nu suntem întotdeauna uniți, nu suntem întotdeauna bucurosi, solari ca la 1 Decembrie, dar noi știm un lucru în momentele cele mai grele, generația mea a trecut prin aceste lucruri; în momentele cele mai grele ale vieții noastre individuale și ale vieții noastre colective, noi trebuie să știm că dacă suntem pe acest pământ, pe acest pământ al apelor și triungi al munților care este România, trebuie să o servim, trebuie să știm că România este, în felul ei, un miracol al istoriei. Un miracol geografic, un miracol uman, un miracol cultural, un miracol lingvistic și trebuie să fim mândri de acest lucru și să ducem cu noi când plecăm, vremnic sau într-o multă vreme, peste hotare, acest pașaport invizibil de român. Trebuie să știm că facem parte dintr-o țară a cărei independență s-a obținut greu. Trebuie să știm că facem parte dintr-o țară a cărei unitate a fost câștigată de cei mici și **unitatea României nu se discută**. Acest lucru, generația tânără trebuie să-l știe și trebuie să-și amintească mereu de el. Noi am avut înaintași iluștri, sper ca și cei tineri să aibă, în generațiile care se petrec acum și din care facem parte și noi, înaintași respectabili. Important este că toate aceste generații care au curs și înainte de 1 Decembrie, și după 1 Decembrie, aceste generații ale culturii românești și care vor mai curge de acum înainte în vremelnicia lor trebuie să creadă ceva în care voi, studenții noștri, trebuie să credeți. Nu este un cuvânt mare. Trebuie să simțiți intens când se cântă *Imnul național*, când se cântă *Trec batalioane române Carpații* sau alte și alte din admirabilele noastre cântece. Aceste vremelnicii adunate ale generațiilor noastre culturale fac un singur lucru care este hotărât: **eternitatea românească**.

Eu vă mulțumesc pentru atenție. O să-mi iertați lipsa de politețe, va trebui să plec de îndată pentru că în jumătate de oră trebuie să plec spre una din capitalele Unirii, dar cu atâția tineri în față, drumurile noastre sunt înseninate.

La revedere.

1 Decembrie 1918. Întregire națională și spirit european

Acad.prof.univ.dr. Ștefan ȘTEFĂNESCU

Ziua de 1 Decembrie 1918 este înscrisă în conștiința românească ca o dată istorică memorabilă cu valoare de simbol – simbolul jertfei generatoare de biruință. A fost forțat atunci cursul istoriei și s-a realizat ceea ce secole de-a rândul fusese doar speranță – Unirea românilor cu românii într-un singur stat.

Făurirea statului național unitar român a fost cauza sfântă a întregului popor; ea a cuprins întreg spațiul de formare a națiunii române și a avut o largă și solidă temelie socială, un puternic caracter democratic.

La baza împlinirii Marii Uniri din 1918 au stat mai mulți factori, esențiali fiind *unitatea teritoriului* locuit de români și *unitatea limbii*, „haina sufletului”, aceeași din Maramureș până la Dunăre și din Banat până la țărmul Mării Negre.

Condiții istorice nefavorabile au făcut ca românii, ca, de altfel, și alte popoare, să trăiască în Evul Mediu în formațiuni statale diferite, iar făurirea statului modern român să aibă loc în etape. În prima etapă, încheiată în anul 1859, a avut loc unirea Moldovei și a Țării Românești, care au format împreună **România Mică** sau **Vechea Românie**, devenită independentă în urma războiului româno-ruso-otoman din 1877-1878, când a fost integrată în hotarele României Dobrogea, Dacia Pontică din antichitate.

Calitatea de stat național independent a contribuit la creșterea prestigiului României, a demnității și mândriei naționale. Promotor al unei politici de propășire națională, statul modern român a devenit centrul polarizator al întregii națiuni române, spre București îndreptându-se privirile românilor din ținuturile supuse încă dominației străine. În 1884 Ioan Slavici lansa în ziarul „Tribuna” din Sibiu faimoasa deviză „Soarele românismului de la București răsare”.

Societățile culturale-științifice de pe întreg cuprinsul pământului românesc, în frunte cu Academia Română, care de la înființarea ei, prin alegerea de membri din toate provinciile românești s-a impus ca sanctuar al culturii naționale, presa românească, marile personalități ale științei și culturii românești, N.Iorga, Octavian Goga - „poetul redeşterării naționale”, V.A.Urechea, V.Lucaci, A.D.Xenopol, V.Goldiș, D.Drăghicescu ș.a. au desfășurat o susținută activitate în sprijinul Unirii.

La începutul secolului al XX-lea întregirea național-statală în granițele etnice devenise o necesitate stringentă, reclamată imperios de legile dezvoltării

stabilirea legăturii de coordonare a ei cu celelalte națiuni libere”.

La 27 octombrie 1918, Adunarea Constituantă a Bucovinei a hotărât „unirea întregii Bucovine cu celelalte provincii românești într-un stat național independent și va proceda în acest scop în deplină solidaritate cu românii din Transilvania și Ungaria.”

La 28 noiembrie 1918, în palatul mitropolitan din Cernăuți, Congresul general al Bucovinei a ratificat hotărârea Adunării Constituante din 27 oct. 1918 și a hotărât în unanimitate „Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei ... cu Regatul României”.

La 1 Decembrie 1918, Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia a românilor a proclamat Unirea românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească cu România „pentru toate veacurile”.

În Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba-Iulia, din 18 noiembrie / 1 decembrie 1918, care cuprindeau nouă puncte, se formulau și principiile democratice fundamentale ale înființării Unirii: reforma agrară radicală, drepturi pentru minoritățile naționale, egală îndreptățire și libertate confesională pentru toate confesiunile de stat, desăvârșită libertate de presă, asociere și întrunire, asigurarea pentru muncitorimea industrială a acelor drepturi și avantajii care sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus. Se exprima dorința ca la Congresul de pace să se înfiptuiască comuniunea națiunilor libere... „dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici”... „În viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru reglementarea raporturilor internaționale” ... etc.

În Adunări speciale, în cursul anului 1919, minoritățile naționale și-au exprimat adeziunea față de principiile formulate de Adunarea Națională a românilor de la Alba-Iulia și au hotărât unirea lor cu România; în ianuarie 1919, sașii și evreii, în august 1919, șvabii din Banat.

Semnificativ pentru felul în care opinia progresistă din Ungaria a văzut actul unirii românilor din 1918 este manifestul „Către intelighentia maghiară”, publicat la Budapesta, în cotidianul „Világ”, în ziua de 3 noiembrie 1918, în plină desfășurare a Revoluției Crizantemelor”. (Manifestul a fost republicat recent în traducere românească de cunoscutul scriitor de origine maghiară Hajdu Gyöző). Au semnat manifestul, a cărui substanță ideatică este aceeași cu cea a rezoluțiunii Adunării Naționale a românilor de la Alba-Iulia, 96 personalități intelectuale maghiare (scriitori, compozitori, artiști, profesori) în frunte cu „cel mai mare poet maghiar al secolului al XX-lea Endre Ady și compozitorul Bartók Béla). „Față de națiunile noastre frățești – se arată în Manifest – nu mai avem nici o pretenție. Maghiari! Și noi ne considerăm o națiune

renăscută, cu o putere care acum s-a descătușat asemenea fraților care, din ruinele monarhiei, se trezesc fericiți, la o nouă viață. Ne trezim ușurați la acel gând, că nu mai suntem obligați să fim unealta aspirării. Libertatea conaționalilor noștri este garanția libertății noastre. Să trăim în „pace unii alături de alții, ca națiuni libere, cu națiuni libere”. Invocându-se principiile formulate de Woodrow Wilson, la 8 ianuarie 1918, se făcea precizarea: „Națiunile cehoslovacă, poloneză, a românilor ardeleni, a slavilor meridionali, a austrieților, a austrieților germani și a ucrainienilor, care trăiesc pe fostul teritoriu al vechii Monarhii Austro-Ungare să aibă toată libertate asupra sorții proprii...”

Prevederile din Manifestul „către intelighentia maghiară”, constituie și ele dovada că legitatea istorică și „spiritul vremii”, exprimat în cele 14 principii wilsoniene, au făcut să triumfe voința popoarelor în stabilirea noii ordini politice și teritoriale.

Existența statului național român avea să fie consfințită prin tratatele de pace încheiate în anii 1919-1920 (Saint-Germain-en-Laye, 10 septembrie 1919; Neuilly sur Seine, 27 noiembrie 1919; Trianon, 4 iunie 1920) și pecetluită prin încoronarea la Alba-Iulia, în 1922, a regelui Ferdinand I și a reginei Maria.

Marea Unire din 1918, înlăturând unul din obstacolele care stăteau în calea progresului societății românești, a descătușat energiile creatoare și – pe drumul deschis de hotărârile de la Alba-Iulia – a realizat cadrul propice pentru o mai accentuată dezvoltare a economiei, a științei și culturii românești, ridicarea acestora la rangul de universalitate.

În perioada interbelică a crescut contribuția României la dezvoltarea patrimoniului spiritual al umanității, la menținerea și consolidarea ordinii politice și economice, consfințite prin tratatele de pace.

Membră fondatoare a Societății Națiunilor, România a participat activ și s-a pronunțat în favoarea politicii de securitate colectivă, a militat pentru colaborarea cu toate statele, pe baza respectării principiilor dreptului internațional, a suveranității și independenței.

Astăzi, în procesul edificării unei noi Europe, al integrării țării noastre în structurile instituționale euro-atlantice, al realizării parteneriatului politic și de securitate, economic și financiar, social, cultural și umanitar, România găsește în trecutul ei rațiunea și speranța, adică forța de a face față destinului ei românesc și european.

Universității Spiru Haret, gazdă a acestei importante manifestări științifice îi urăm, cu prilejul celei de a 85-a aniversare a Marii Uniri a Românilor cu Românii să radieze tot mai puternic lumina concordiei umane și a nobleței spirituale.

Momentul național – premisă și componentă a procesului de modernizare a României

Prof.univ.dr. Damian HUREZEANU

Istoriografia românească s-a dezvoltat în strânsă legătură cu procesul afirmării și emancipării națiunii. Epoca romantică, purtătoare prin excelență a mesajului național, a fost epoca cristalizării istoriografiei moderne. Marile opere ale istoriografiei romantice tratează fenomenul național și sunt concepute ca istorii ale națiunii. Istoriografia post romantică din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului al XX-lea, oricât ar fi de diversificată ca viziune, ca substanță de idei, ca metode și tehnici de cercetare, se cristalizează tot în jurul vieții naționale. Sunt cărți ale națiunii și mai puțin ale societății. Această linie merge până la recentul tratat academic în opt volume și nouă tomuri, care se dorește o istorie totală ca amplasare, documentare și efort intelectual. Este drept, în unele volume (mai ales în volumul al VIII-lea) există destule elemente de istorie a civilizației.

În mare, însă, istoriografia noastră se află încă în fața sarcinii redutabile de a trece într-un nou registru, acela al istoriei civilizației, al concepției istoriei românești ca istorie a civilizației. Înțelegem prin aceasta totalitatea elementelor configuratoare ale structurii societății. Explicarea și interpretarea lor orientează interesul spre problematica social-economică, spre structurile instituționale-politice, spre cele culturale-spirituale. O reprezentare distinctă de demersul politic-național și de preocuparea pentru evenimentul în favoarea analizei proceselor și a interconexiunii între tipurile de fenomene: sociale, economice, politice.

Am putea, însă, face inteligibilă configurația unei societăți, din chiar perspectiva abordării ei ca istorie a civilizației, fără să luăm în considerare și să apreciem corect ceea ce transmite momentul național procesului formativ al civilizației moderne? Evident, nu. Momentul național se implică în constituirea civilizației moderne, este un factor constitutiv și propulsor al încheierii organismului modern al societății.

Am putea gândi dezvoltarea Italiei moderne sau a Germaniei moderne, fără acele unificatoare din deceniile VI-VIII ale secolului al XIX-lea și fără constituirea lor în state-națiuni?

Situația este perfect similară și constituirii statului modern român la 1859. Știm bine că la 1848 a existat o tentativă în care problema agrar-fărănească, recte eliberarea țărănilor de crusta feudală și înproprietărea lor, ar fi trebuit să precedă constituirea statului-națiune. Ordinea de succesiune a acestor sarcini a fost gândită chiar la revoluționarii care dădeau o importanță excepțională afirmării națiunii și constituirii statului național, dar care, în contextul internațional dat, nu vedeau posibilă proclamarea unirii și constituirea statului-națiune.

Așteptarea lor - privind transformarea prealabilă a societății, pe prim-plan aflându-se structurile agrare și modernizarea organizării politice - s-a vădit iluzorie.

Pentru transformarea efectivă a societății românești era necesară schimbarea condițiilor internaționale a Țărilor Române (este vorba de Principatele Dunărene - Țara Românească și Moldova), unirea lor și crearea unui stat național modern.

Revoluționarii de la 1848 au descifrat, de altfel, chiar în cursul evenimentelor celui an și în perioada imediat următoare necesitatea schimbării ordinii de succesiune a sarcinilor menite să ducă la cristalizarea României moderne.

Realizarea unirii Țării Românești și a Moldovei, în 1859, însemna constituirea unui stat-națiune cu două determinări: un cadru politic-instituțional nou, modern, dar care implica și transformarea mai amplă a societății ca suport și condiție a funcționării edificiului statal. Ideea străbăte ca un curent viu publicistică vremii și definește maniera în care erau percepute semnificațiile unirii de către bărbaiții politici ai epocii. Mihail Kogălniceanu a dat, poate, cea mai elocventă expresie gândului că unirea inaugurează un nou ciclu în istoria românilor implicând în actul inaugural și o operă de reamenajare a societății. Finalitatea ei era, cu alte cuvinte, nu exclusiv de ordin național și statal-instituțional, ci și factor de remodelare în întregul organism social.

Odată realizată premisa unirii, ea purta cu sine virtualități transformatoare, prin împlinirea actului, ca atare, și prin nevoia resimțită de partizanii unirii de a opera deschideri în întreaga existentă a societății, deci și în plan civilizațional.

La 5 ianuarie 1859, întâmpinând pe Alexandru Ioan Cuza, domnitorul nou ales al Moldovei, Mihail Kogălniceanu spunea: „Alegându-te pe tine domn în țara noastră am voit să arătăm lumii ce toată țara dorește: la legi nouă, om nou... Fii dar omul epocii...”. Și, în adevăr, așa cum știm, epoca lui Cuza a fost crucială pentru opera de reforme pe linia transformării politice, instituționale și social-economice (mai ales prin legea agrară din 1864) în sens modern a societății românești. Cei șapte ani de domnie ai lui Cuza (reduși de fapt la doi ani, cât a durat promovarea reformelor) semnifică o desfășurare vertiginosă de transformări în direcția arătată. Prefacerea în sens modern a societății se altoiește pe unire, după cum unirea însăși se contopește, ca parte componentă, în procesul formării civilizației române moderne, a României moderne.

Anul 1918, anul unificării naționale depline a românilor înfățișează un scenariu

analog: retrasează o patrie pe conturul națiunii, de această dată în ansamblul ei. În același timp, se constituie în factor dinamogen al unor transformări care modifică întregul spectru al vieții social-economice și politice a țării. Unirea creează o nouă condiție politică-statală a României, dar este și ferment activ în opera de reaşezare a edificiului social-economic și politic. Sensul transformărilor petrecute o dată cu unirea se regăsește în aceeași linie a modernizării României. Civilizația română absoarbe conținuturi noi, se emancipează de unele forme depășite ale vieții sociale, economice și politice. Dar parvin ele la constituirea unei societăți efectiv moderne în sensul occidental al termenului, sau elimină doar unele însemne ale inapoierei, lăsând deschisă cursa spre o țintă a cărei atingere a fost obstaculată de factori obiectivi, dar și de prea multe surse de ordin subiectiv?

Fiindcă până la urmă țaria sau slăbiciunea societăților depinde de natura răspunsurilor la sfidarea condițiilor. Condițiile le găsim date sau survin independent de noi. Ceea ce ține de popoare și de conducători este felul în care le înțeleg și în care probează capacitatea de a alege răspunsul la provocarea lor, de a găsi formula optimă a acestui răspuns.

Să revenim însă la raportul unire-transformări sociale, politice și instituționale după unire. De domeniul evidenței este că în contextul anilor 1918-1921, unirea a constituit un agent activ al transformărilor petrecute în întregul spectru al fenomenelor amintite. Ea se articulează cu, le potențează și le impulsionează. Nu sunt neapărat adepții unei viziuni structuraliste asupra fenomenelor care se produc în perioada marcată de unirea din 1918, dar ni se pare sesizabilă interconexiunea acestor fenomene.

Să luăm, de pildă, înfăptuirea reformei agrare din 1918-1921. Este drept, proiectul unei reforme data în Vechiul Regat din 1913-1914, iar promovarea ei a fost promisiă de factorii de răspundere ai țării în 1917 la Iași, când țara se afla în prigebe și capitala se prigebea și ea la Iași. Dar reforma avea să fie realizată la altă scară și să cuprindă întregul pământ al hotarelor lărgite după 1918. Atmosfera istorică era alta, reforma trebuia redimensionată. Iar faptul că s-a realizat pe tot cuprinsul României întregite îi conferă și o conotație națională. În adevăr, reforma a avut, pe lângă alte semnificații, și un sens integrator, a creat structuri socio-agrare similare pe întreaga suprafață național-statală a României.

Șin ce privește adoptarea unui nou regim electoral lucrurile se prezintă similar. A existat intenția și preocuparea pentru modificarea regimului electoral încă în faza premergătoare războiului mondial. Dar viziunea acestei modificări era încă restrânsă, ieșită din aceeași concepție a evoluției lente, graduale a societății. Anul 1918 a impulsionat adoptarea unui altfel de regim electoral, de fapt, al unei transformări radicale în această sferă a existenței sociale care puneau realitatea românească în acord cu dezvoltarea lumii efectiv moderne, a Europei contemporane.

Noul regim electoral era legat ombilical cu reforma agrară, sincron cu introducerea acesteia. Raportul de interdependență este atât de profund încât și înainte de 1918 cele „două reforme”, cum li se spunea în epocă, erau gândite simultan. În fond emanciparea țărănilor de sistemul învoielilor, presupunând realizarea unei noi reforme agrare, semnifică creșterea importanței sociale și economice a țărănimii, iar această creștere nu mai îngăduia perpetuarea aceluiași sistem electoral care bloca de fapt tot țărănimii în procesul de afirmare a ei ca masă, ca să nu zic ca forță politică.

Totul se petrecea însă și sub semnul unirii, al redefinirii statului național. Cadrul nou politic-statal nu putea să perpetueze un veșmânt electoral perimat. Trebuia armonizată situația din toate regiunile țării, iar aceasta era posibil doar pe o platformă nouă a sistemului electoral, de fapt a vieții politice democratice moderne.

O dată cu adoptarea noului regim electoral a bătut ceasul Partidului Conservator care intrase de altfel în declin încă după răcoala țărănească din 1907. S-au creat condițiile pentru afirmarea unei noi formațiuni politice - Partidul Țărănesc aflat de multă vreme în gestație, dar fără sorți de afirmare ca forță politică în vechiul Regat atâta timp cât se păstra regimul agrar de atunci, dominația moșierimii în viața politică și condiția culturală și economică a lumii rurale profunde.

Dincolo de aceste împrejurări în care Unirea este implicată semnificativ, dar de o manieră care solicită o anume acuitate și sensibilitate a percepției, un fenomen vizibil cu ușurință și de domeniul evidenței empirice este schimbarea spectrului partidelor politice. Transilvania aduce cu sine un partid istoric - Partidul Național - menit să joace un rol important în viața politică, mai ales după unificarea lui cu Partidul Țărănesc și constituirea, în 1926, a Partidului Național-Țărănesc. Basarabia aduce și ea contribuții însemnate, mai ales în creșterea ponderii țărănimii ca fenomen politic, elitele politice bucovinene se orientează, probabil, mai mult spre Național-Liberali.

Nu mai vorbesc de partidele minorităților, numeroase, scindate uneori în fracțiuni, dar foarte insistente în a formula revendicări, îndreptățite uneori, sau ținând, altele, mai departe decât ceea ce exprimau la suprafață.

Așadar, în tensiunile ei profunde, Unirea a iradiat ca premisă și ca o componentă în întregul câmp al existenței sociale românești, pe lângă însemnătatea intrinsecă de ordin național-statal a actului ca atare. Momentul național, având cea mai puternică intrupare în cele două uniri, are deci, rodii bogate în procesul de modernizare a României, de constituire a civilizației române moderne.

Școală și educație națională în perspectiva Marii Uniri

Prof.univ.dr. Nicolae ISAR

Realizarea Marii Uniri, încununată la 1 Decembrie 1918 cu Adunarea Națională de la Alba Iulia, așa cum se știe, a avut ca temelie afirmarea pleneră a conștiinței naționale de-a lungul unei îndelungate perioade anterioare.

La afirmarea acesteia, etapă de etapă, un rol esențial a revenit școlii; cel puțin începând cu școala națională de la Sf. Sava întemeiată de Gh. Lazăr, aceasta s-a constituit în principalul centru de cultură și ideologie națională, la care s-au format generații de-a rândul, de unde a pornit făclia spiritului național.

Cum sublinia Spiru Haret - patronul spiritual al Universității în care ne aflăm - școala în România modernă nu putea fi concepută decât ca școală națională, adică îndeplinindu-și, o dată cu scopul instructiv, misiunea nobilă de a face educație în spirit național. „E lesne de înțeles - afirmă organizatorul învățământului modern în România, aceasta în 1907, cu cca. un deceniu înainte de înfăptuirea Marii Uniri - că pentru popoarele mici, cărora nu le este permis a neglija nimic din ce le poate asigura existența neatârnată, ar fi o dovadă de orbire neuzită dacă nu ar înțelege datoria ce au de a face din școala pavază naționalității lor. De aceea vedem că de cele mai multe ori cel dintâi act al oricărei acțiuni naționale este tărâmul școlar”. „Și chiar noi, românii - afirma în continuare Spiru Haret -, considerăm deschiderea școlilor lui Asachi, Veniamin Costachi și Lazăr, ca primul act conștient al vieții noastre naționale, în urma lungii agonii a perioadei fanarioților”.

Îmi permiteți d-le rector, onorată asistență, să amintesc, în acest context, al aniversării a 85 de ani de la înfăptuirea Marii Uniri, că s-au împlinit în anul acesta - 2003 - 185 de ani de la întemeierea școlii naționale de la Sf. Sava, sub conducerea lui Gh. Lazăr, focarul de cultură și ideologie națională, cu mari reverberații în mișcarea de renaștere națională pe parcursul întregului secol al XIX-lea; totodată, s-au împlinit, în luna septembrie, 180 de ani de la moartea în Avrigul natal a lui Gh. Lazăr, cel dintâi învățător de ideal național, cum, inspirat, l-a numit Nicolae Iorga.

Cu prilejul aniversării Marii Uniri, s-ar cuveni amintit, oricum, numele cărturarului ardelean, căci între apelul la renaștere națională, adresat contemporanilor săi, cu 185 de ani în urmă, și reluat apoi de către urmașii săi, din generație, în generație, și Marea Unire din 1918, relația este directă, acest apel la renaștere națională, la o îndrumare de viață națională, menită să călească spiritele, străbătând ca un fir roșu întreaga istorie a românilor în epoca modernă, pe temeiurile sale afirmându-se, tot mai viguros, de la etapă la etapă, ideea unității naționale a tuturor românilor, a întrunirii lor în unele și aceleași granițe statale. În acest sens, nu întâmplător, lucrarea cu acest frumos titlu, *Cel dintâi învățător de ideal național, Gh. Lazăr*, scrisă de N. Iorga, era publicată în cursul anului 1916 - în anul decizivilor hotărâtoare care aveau să ducă la înfăptuirea Marii Uniri.

Referindu-se la înființarea școlii naționale de la Sf. Sava cu un secol în urmă - de fapt, nu în 1816, cum credea el, ci în 1818 -, „cea dintâi școală înaltă pentru Români”, închinată „răspândirii credințelor despre un viitor românesc al tuturor românilor”, marele istoric, care semna pe foaia de titlu a lucrării, *N. Iorga, învățător de același ideal*, considera că împrejurările existente, în 1916, „și cele morale și cele materiale, și cele din noi și cele din jurul nostru”, - cum se exprima el, reclamau, în mod stringent, readucerea în actualitate a memoriei lui Gh. Lazăr. „Trebuie să ne gândim la Gh. Lazăr - sublinia ilustrul istoric și luptător pentru unitatea națională a românilor - pentru locul din care a venit și spre care îndreptăm azi călduroase speranțe”. Trebuie să ne gândim la Gh. Lazăr, continua el, și pentru ceea ce au însemnat viața și opera sa, precum și ale urmașilor săi, în evoluția spirituală a poporului român în epoca

Unirea a fost un ideal plămădit prin veacuri de istorie. A hrănit năzuințele și mișcarea românilor din provinciile aflate dincolo de hotarele statului național. A fost recunoscută în virtutea drepturilor firești ale neamurilor pe plan internațional.

A fost, de asemenea, și rezultatul unor suferințe atroce ale populației din Regat și al dăruirii jertfelnice a celor care au luptat cu mâna înleștată pe arme în primul război mondial.

referindu-se la făclia educației patriotice care se înalță mai întâi în școala de la Sf. Sava, pe ruinele căreia se ridică acum noua construcție, și omagii amintirea lui Gh. Lazăr, ținea să sublinieze: „În această școală românii au învățat istoria patriei lor și s-au convins că numai prin eroism și virtute vor putea să se facă demni de marea viață din care se trag”. Era același om de școală - Gh. Costaforu - care, ca și ceilalți profesori, citori ai facultăților de drept sau științe, în plină luptă pentru realizarea Unirii Principatelor, în spiritul definiției lui N. Bălcescu, aprecia națiunea drept „principiu luminător al tuturor cugetelor”, scriind: „Națiunea este puterea, națiunea este generalitatea tuturor membrilor din care se compune neamul, împreunarea tuturor claselor, națiunea este totul”.

Apostoli și promotori ai spiritului național, ai idealului unității naționale, s-au afirmat oamenii de școală și în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, aceeași amintire a memoriei lui Gh. Lazăr, ca apelul său la renaștere națională, continuând să se răsfrângă în viața publică ca o flacăra vie, să fie un imbold însuflător pe calea îndeplinirii misiunii dascălilor de educatori, de „învățători” de ideal național.

Vorbind în 1886, la inaugurarea statuii lui Gh. Lazăr - în sfârșit, ridicată, operă a marelui sculptor, Ioan Georgescu -, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice de la această dată, cunoscutul cărturar și om politic, D.A. Sturza, vorbea de avântul puternic de renaștere națională „din școală și prin școală”, de o școală „în care necontenit se va nutri și în viitor focul patriotismului celui mai sacru și celui mai luminat”.

Evident, pe măsura înaintării în timp, apropiindu-ne de ceasul marii împliniri,

exigențele conducătorilor învățământului românesc - cu la V.A. Urechia și D.A. Sturza la Spiru Haret -, o dată cu propria lor angajare în bătălia pentru afirmarea culturii naționale, solicitau instituțiilor de învățământ și cadrelor didactice o mai mare responsabilitate pe linia educației patriotice, a realizării unității culturale și morale a neamului, care era condiția esențială pentru înfăptuirea dezideratului unității politice, a înfăptuirii Marii Uniri.

Ilustrul ministrului al învățământului, Spiru Haret, cum am mai observat, pomind de la asemenea exigențe, pe linia reformelor sale școlare, mai ales la început de secol XX, va desfășura o activitate energetică și complexă pentru ca oamenii de școală - numeroșii învățători din lumea satelor, dar nu numai ei - să-și înscrie activitatea pe linia unui apostol autentic, menit să dea noi valențe mișcării de renaștere națională, de pregătire a spiritelor pentru ceasul mult așteptat, al împrejurărilor favorabile înfăptuirii desăvârșirii unității naționale.

În sfârșit, a fost dat oamenilor de școală să-și aducă - în anii 1916-1918 - contribuția la Războiul de Întregire a neamului și înfăptuirea Marii Uniri; universitari, precum N. Iorga, Simion Măndrescu, dr. Toma Ionescu ș.a. au avut un rol important în îndrumarea opiniei publice și, implicit, a armatei române, spre jelu final - Marea Unire -, în timp ce mulți alții, profesori și învățători, cu gândul la același ideal, au dat jertfa supremă pe câmpurile de luptă.

Astfel, cu toții și-au onorat, o dată în plus, misiunea de „învățători” ai neamului, școala românească ca instituție, în aceste împrejurări, afirmându-și din plin atributul de școală națională.

România în fața războiului de întregire națională

Prof.univ.dr. Ștefan LACHE

La începutul primului război mondial, în vara anului 1914, România era legată de Tripla Alianță, formată din Germania, Austro-Ungaria și Italia. Aderarea la această alianță pare ilogică, întrucât făcea din România un aliat al Austro-Ungariei care ținea sub ocupație provinciile istorice românești: Transilvania, Banatul și Bucovina. Dar, după cum se știe, logica și politica nu merg todeauna mână în mână.

În 1883, când România i s-a alăturat, Tripla Alianță era singura grupare politico-militară solid constituită în Europa. Trecerea de partea acesteia s-a dovedit a fi un act de politică externă util și justificat. Grație lui, România a ieșit din izolarea internațională în care se afla, după Congresul de Pace de la Berlin din 1878, și a dobândit anumite garanții de securitate în fața tendințelor expansioniste ale Rusiei. Pentru diplomația românească, nu numai pentru ea, nu era un secret că Rusia urmărea împlinirea visului lui Petru cel Mare transmis Ecaterinei a II-a și succesiorilor ei, de a pune stăpânire pe Constantinopol și pe Strâmtoari, și că, în acest scop, era gata să treacă peste România, încălcându-i independența și punându-i în pericol existența statală.

Este foarte important faptul că prin aderarea la Tripla Alianță, România n-a renunțat sub nici o formă la drepturile ei asupra teritoriilor aflate sub stăpânire străină.

La începutul secolului al XX-lea, o dată cu regruparea marilor puteri și crearea Antantei - din care făceau parte Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia - la orizontul politicii europene s-a ivit posibilitatea desăvârșirii unității statului național român.

România începe să se distanțeze de politica externă promovată de Austro-Ungaria și Germania după cum a dovedit-o atitudinea ei în timpul războaielor balcanice din 1912 și 1913 - de neutralitate, în primul și intervenția militară pentru stabilirea păcii, în al doilea.

Acțiunea politică și militară a României alături de Serbia și Grecia a fost agreată de opinia publică, fiind percepută mai ales datorită conotației sale antiaustro-ungare. Ostașii români care treceau Dunărea aveau în gând altceva decât lupta contra bulgarilor; ei scandau deviza „în Ardeal” și declarau că vor trece „prin Bulgaria ca să ajungă în Transilvania”.

Tendența de schimbare a orientării externe a României a fost sugerată și de vizita oficială a țarului Rusiei, Nicolae al II-lea la Constanța, în iunie 1914 și de convorbirile purtate cu regele Carol I. Un mesaj care reliefa dorința României de a se apropia de puterile Antantei i-a fost adresat țarului, cu prilejul vizitei, prin intermediul ziarului local intitulat semnificativ „România Mare”.

Declanșarea conflagrației mondiale a adus România în fața unei opțiuni fundamentale. În scopul apărării ei, regele Carol I a convocat, la 21 iulie 1914, la Castelul Peleş de la Sinaia un Consiliu de Coroană, la care au luat parte șeful guvernului și al Partidului Liberal, Ion I. C. Brătianu și membrii cabinetului său, principele moștenitor Ferdinand, președintele Adunării Deputaților, foști prim miniștri, liderii partidelor de opoziție, între care Take Ionescu, președintele Partidului Conservator Democrat, și Alexandru Marghiloman, președintele Partidului Conservator.

La început, regele supune atenției trei ipoteze: prima *neutralitatea* pe care n-o considera recomandabilă argumentând că „țările rămase neutre într-o conflagrație generală sunt reduse pe un plan secund și directorul școlilor publice de la această dată, George Costaforu, vorbind în fața comisarilor marilor puteri europene și a deputaților Divanului ad-hoc, aprecia evenimentul inaugural „drept o sărbătoare adevărată națională”, iar monumentală construcție drept simbolul „cel mai adevărat al neamului român”; cu acest prilej, viitorul rector al Universității bucureștene,

a optat pentru o politică „de expectativă armată cu apărarea frontierelor”, opțiune confirmată oficial de guvern, în aceeași zi.

Consiliul a constatat că atacul Austro-Ungariei împotriva Serbiei constituia agresiune, încălcându-se astfel caracterul defensiv al tratatului de aderare a României la Tripla Alianță din 1883.

Singurul susținător al regelui a fost omul politic conservator Petre P. Carp care a cerut să se declare imediat război Rusiei. El a dezvoltat apoi tema luptei dintre germanism și slavism, susținând că interesele României cereau să ajute la triumful Germaniei.

Exprimând punctul de vedere al Partidului Liberal și al guvernului, Ion I. C. Brătianu sublinia: „Austria și Germania au pregătit războiul și l-au declarat. Nu ne-au făcut cîntea să ne comunice măcar intențiile lor. După ce războiul a fost fapt împlinit, ne-au cerut să luăm armele alături de ele. Un stat ca al nostru, care a intrat în alianță ca stat suveran și pe picior de egalitate, nu poate fi tratat în așa chip...”

Soarta românilor de peste munți, idealul național al românismului sunt chestiuni pe care nici un guvern român nu le poate nesocoti. Dacă în lucrurile mici se poate trece peste sentimentul public, în ceasurile mari ale vieții naționale oamenii de stat trebuie să țină seama de voința poporului. Nu se poate face un război în vremurile de azi când nu este aprobat de conștiința națională. Să rămânem deci neutri” - a conchis șeful guvernului.

Ca rege constituțional, regele se supune voinței evasi-generale. „Consiliul de Coroană s-a pronunțat - îi scria Carol I împăratului Wilhelm al II-lea al Germaniei, la 1 august 1914 -, cu o unanimitate la care nu mă așteptam, împotriva aplicării tratatului”. Concluzia exprimată în finalul scrisorii, era clară: „eu nu pot începe singur, fără un guvern responsabil, un război față de care întreg poporul se împotrivesc”.

În împrejurările grave ale conflictului care răvășea Europa, România și-a luat libertatea de acțiune și de decizie.

Linia adoptată de România, în august 1914, a fost apreciată de conducerea Partidului Național Român din Transilvania ca fiind corepunătoare intereselor întregii națiuni române. Chiar în zilele care au precedat Consiliul de Coroană, Iuliu Maniu l-a înștiințat pe Ion I. C. Brătianu, că românii ardeleni nu vor să-și lege soarta lor de soarta compromisă a Imperiului habsburgic”.

Principalele partide politice și-au definit atitudinea în consens cu orientarea de fond a opiniei publice. În septembrie 1914, Partidul Conservatorilor Democrat, condus de Take Ionescu s-a pronunțat deschis pentru renunțarea la neutralitate și aderarea la Antantă. El îndemna guvernul să se călăuzească după tradițiile politicii instinctuale naționale, să acționeze pentru realizarea idealului unității național-statale a poporului român, acesta fiind „un drept primordial al și dreptul la viață”.

Partidul Național Liberal, aflat la putere, urmându-l pe Ion I. C. Brătianu, a promovat o linie politică orientată de la început spre cooperare cu statele Antantei.

Partidul Conservator a cunoscut momente de criză determinate de înfruntările dintre adepții angajării în luptă de partea Antantei, partizanii continuării neutralității și adepții Puteilor Centrale.

Mihail Manoilescu relevă, în memoriile sale, că „în afară de câțiva netrebniți cumpărați cu bani nemțești, germanofili dintre anii 1914 și 1918 erau oameni de o mare probitate sufletească și de un admirabil curaj civic”; ei exagerau pericolul ce-l reprezenta Rusia pentru existența României. Gândirea lor politică a fost învinșă de eternul ei corectiv: întâmplarea, care a făcut să se producă ceea ce nimeni nu putuse prevedea și anume că Imperiul Rusesc avea să se prăbușească la sfârșitul războiului.

(Continuare în pag. 6)

România în fața războiului de întregire națională

(Continuare din pag 5)

Partidul Social Democrat s-a pronunțat pentru o neutralitate strictă și definitivă. Socialiștii români recunoșteau legitimitatea unirii românilor într-un singur stat; o vedeau însă realizabilă prin socialism și revoluție. Constantin Dobrogeanu Ghica, dr. Ghelerter și alți socialiști considerau curentul favorabil Antantei, ca fiind naționalist. România – susținea ei – trebuia să mențină alianța cu Puterile Centrale și preconizau crearea unei federații balcanice alături de Austro-Ungaria. Cristian Rakovschi considera monarhia dualistă un factor de echilibru european, un stat tampon între Rusia și Germania, absolut necesar, pentru securitatea Europei occidentale.

Partidul Social Democrat Român, ca și alte partide social democratice vedeau în revoluția socialistă un panaceu universal al libertății, iar în războiul în curs „inceputul sfârșitului erei capitaliste” și o confirmare a doctrinei marxiste.

Când acțiunea militară pentru desăvârșirea unității naționale era iminentă, socialiștii organizau demonstrații antirăzboinice. La o asemenea demonstrație, care a avut loc la Galați, la 13 iunie 1916, au fost ucși 9 muncitori, alți 35 fiind răniți.

Curentul favorabil împlinirii dezideratelor naționale prin participarea la război alături de Antantă a devenit precumpănitor încă de la sfârșitul anului 1914. Ion I. C. Brătianu a acționat, împreună cu Take Ionescu și Alexandru Marghiolanu, ca acesta din urmă încheind după numeroase convorbiri săptămânale un adevărat acord prin care președintele Partidului Conservator își asuma misiunea îngrădită de a reprezenta alternativa germană pentru a salva ce s-ar mai fi putut salva în cazul unei victorii finale germane. Când conlucrarea cu Marghiolanu n-a mai fost posibilă, locul lui este luat de Nicolae Filipescu, astfel încât se va menține Tripla Alianță Internă, cum numea Nicolae Iorga înțelegerea sefiilor partidelor politice. Era aici și puțină amărăciune, mare istoric fiind și el șef al unui partid, pe care înalta politică nu-l recunoștea – Partidul Naționalist Democrat.

Au existat atunci, ca și în alte momente de cumpănă ale istoriei noastre moderne, permanente consultări între oamenii politici români cu scopul realizării unui consens în adoptarea deciziilor fundamentale de politică externă.

Tratatul încheiat în toamna anului 1914 cu Rusia, care reprezentau interesele Antantei în Estul Europei, au fost purtate cu tact și deosebită prudență. Inițial, diplomația rusă a insistat pentru cooperarea militară. Aprecind însă că o reorientare radicală a politicii externe românești nu era posibilă încă, a renunțat, solicitând României doar o atitudine de „neutralitate binevoitoare”.

Acordul româno-rus, încheiat la 18 septembrie 1914, prevedea angajamentul guvernului de la Sankt Petersburg de a se opune oricărei atingeri ce putea fi aduse frontierelor României din acel moment, obligându-se, totodată, să recunoască dreptul statului român de a se întregi cu teritoriile din Imperiul Austro-Ungar, locuite de conaționali.

În cadrul sistemului de relații internaționale din preajma intrării sale în război, România avea o situație similară cu aceea a Italiei – care își declarase și ea neutralitatea. Un acord româno-italian, încheiat la 10 septembrie 1914 la București, prevedea că guvernele celor două țări nu vor părăsi politica de neutralitate decât în urma unui preaviz reciproc. La 24 ianuarie 1915, s-a semnat tot la București, un nou acord secret, prin care România și Italia conveneau să acționeze solidar, pentru apărarea comună în caz de agresiune neprovocată din partea Austro-Ungariei.

Negocierile care au pregătit angajarea României în războiul de întregire națională au găsit „la suveranii români un nume înțelegere și un simț perfect al intereselor românești, dar, totdeauna, și dorința de a interveni personal în acele negocieri”. În special, regina Maria, adeptă din convingere a alianței cu puterile Antantei, a scris în mai multe rânduri verilor ei, țarului Rusiei și regelui Angliei, și regelui Italiei, explicându-le asigurările României. Regele Ferdinand, animat de un extraordinar simț al datoriei, s-a învinș pe el însuși, așa cum avea să declare la Consiliul de Coroană din 14 august 1916, care a aprobat intrarea României în război de partea Antantei.

Actul unirii românilor în context european

Prof.univ.dr. Ioan SCURTU

Idealul unității naționale, care a animat poporul român de-a lungul secolelor, s-a înfăptuit la sfârșitul primului război mondial într-un context geopolitic, diplomatic și militar favorabil. Unirea românilor nu a fost un act singular la scara istoriei europene, ci el s-a înscris într-un amplu proces, care a cuprins întreaga zonă Est-Centrală a continentului, de la Marea Baltică la Marea Neagră și de la Oder până la Nistru. Acest proces s-a desfășurat pe fondul revoluțiilor naționale declanșate de popoarele subjugate din Imperiul Rus și din cel Habsburgic, iar încheierea lui cu succes a fost favorizată de atitudinea guvernelor aparținând Marilor Puteri, care au acceptat și chiar au promovat principiul autodeterminării națiunilor și al constituirii de state naționale în Europa.

În 1917, după trei ani de război, în care s-au înregistrat intense pierderi umane și materiale, Europa trăia o stare de epuizare fizică și nervoasă. Entuziasmul cu care tinerii pleaseră la luptă în 1914 cedase locul depresiei, iar speranțele în victoria militară rapidă se năruiseră; răzând lor, liderii politici din cele două tabere aflate în conflict –

O influență precumpănitoare în acțiunile care au precedat realizarea unității spirituale național-statale a avut-o Ion I. C. Brătianu. Intocmai cum Nicolae Iorga și generația lui contribuaseră decisiv la fărâșirea unității spirituale a românilor, etapa obligatorie spre realizarea celei politice, dintre diplomații începutului de veac XX, Ion I. C. Brătianu a fost acela care s-a impus drept „citolul cel mai de seamă al României Mari”.

În s-a reprecizat de către Aliați că era indecis, de adversari că ar fi manifestat duplicitate, de liderii politici că a adoptat hotărâri importante fără a se consulta cu ei.

Cert e că negocierile angajate au avut loc la București între Ion I. C. Brătianu, pe de o parte, și miniștrii statelor Antantei, pe de alta. Reprezentanții oficiali ai României în străinătate nu au fost folosiți decât foarte rar, cu excepția lui Constantin Diamandy și a lui Nicolae Mișu, miniștrii plenipotențiarilor ai României în Rusia și, respectiv, în Marea Britanie, amândoi prieteni cu primul ministru.

În lunile mai-iunie 1916, solicitările Antantei privind intrarea României în război devin ultimative. Franța mai ales insistă, dorind să slăbească presiunea germană la Verdun și rezistența pe Somme.

La 4 august 1916 au fost încheiate la București Tratatul politic și Convenția militară dintre România și Antantă, finalizându-se astfel, un strălucit efort politico-diplomatic. Tratatul garanta integritatea teritorială a României; prevedea, totodată, intrarea în război, până la 15 august 1916, printr-o ofensivă împotriva Austro-Ungariei. Franța, Rusia, Marea Britanie și Italia recunoșteau dreptul întregirii naționale a României, descriindu-se și traseul viitoarelor frontiere. Articolele distincte stipulau egalitatea în drepturi a României cu Puterile Aliate la tratativele de pace.

Convenția militară stabilea că România va declara război numai contra Austro-Ungariei și fixa condițiile cooperării militare cu Antanta. Puterile Antantei care se declarau oficial de acord cu Planul român de campanie și se angajau să sprijine atât ofensiva principală de eliberare a Transilvaniei, cât și operațiunile militare de pe linia Dunării și din spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră. Totodată, se recunoștea dreptul reprezentanților români de a participa, pe bază de egalitate, la toate consfăturile de comandament aliate, destinate elaborării direcțiilor generale de acțiune pe fronturile europene.

În cursul negocierii, primul ministru român a avut mereu în față cerința afirmării demnității naționale: „Dacă nu putem fi egali cu cei mari în puteri, cel puțin să le fim deopotrivă prin simțământul mândriei noastre”. Nimeni nu a căutat să păstreze mai neștirbită suveranitatea statului decât Ionel Brătianu în raporturile lui cu cei mari; prin el România a stat întotdeauna cu fruntea sus. Aceasta a fost nota personală a diplomației lui și i-a reușit, căci cei mari respectă mai mult pe cei demni, decât pe cei ce se umiliesc.

Semnarea celor două convenții reprezenta nu numai un succes diplomatic al României, ci și primul succes diplomatic al Antantei în Sud-Estul Europei. Se deschidea astfel căia recunoșterii internaționale a dreptului românilor la reintegrare națională. „În sufletul nostru, al tuturor – atât I. G. Duca, ministrul Cultelor și Instrucțiunii – era durerea că din această recunoaștere a drepturilor românismului lipsea Basarabia... O clipă nu a trecut prin mintea nici unuia dintre noi să lășăm elementul românesc de peste Prut pradă rușilor. Nu ne îndoiam că ceasul Basarabiei va suna, cum sunase ceasul Ardealului, al Banatului și al Bucovinei. Pea frumos era visul ce îi era dat generației noastre să-l trăiască, și iertat să ne fie dacă nu am crezut cu puțință că să vedem cu ochii îndepărtându-se în zilele noastre Unirea întregului neam românesc de la Nistru și până la Tisa”.

Tratatul politic dintre România și Antanta din august 1916 – prin care patru mari puteri recunoșteau legitimitatea revendicării națiunii române – aducea, prin conținutul său, efortul de reintegrare națională un suport diplomatic indispensabil. Acest tratat se detașează, totodată, ca unul dintre primele documente diplomatice ale secolului al XX-lea care atestau dreptul la autodeterminare al popoarelor ca principal criteriu de așezare pe baze noi a ordinii politice în Europa și în întreaga lume.

Antanta și Puterile Centrale – negociau în secret condițiile de încheiere a păcii. Structurile statelor multinaționale erau supuse unor tensiuni interne care nu mai puteau fi controlate de autoritățile centrale. Primul imperiu multinațional care a succedat a fost cel rus. Pierderile de pe front, lipsurile de tot felul resimțite de armata rusă, încercările planurilor militare au generat o puternică stare de nemulțumire în rândurile ostașilor și ale populației, care a dus la revoluția din februarie și abdicarea țarului în martie 1917. Din primăvara aceluiași an, Rusia a intrat într-un amplu proces de frământări politice, sociale și naționale, iar autoritatea de Stat n-a mai putut fi restabilă. În condițiile în care popoarele subjugate s-au ridicat la luptă pentru libertate și independență, Marea Dumă, întrunită la Moscova în august 1917, a luat în discuție problema popoarelor de altă naționalitate decât rusă, însă, datorită opiniilor divergente, nu a putut adopta o hotărâre.

Pe acest fond de incertitudine, V.I. Lenin, care sosise din Elveția cu ajutorul trupelor germane, a apreciat că exista posibilitatea ca bolșevicii să preia puterea în Rusia. El a lansat *Tezele din aprilie*

(1917), în care pleda pentru recunoașterea dreptului tuturor naționalităților din Rusia de a se separa și a-și constitui state independente. La 25 octombrie/7 noiembrie 1917 a avut loc lovitură de Stat, în urma căreia la Petrograd s-a instaurat regimul bolșevic. În ziua de 2/15 noiembrie, Consiliul Comisarilor Poporului, condus de V.I. Lenin, a adoptat *Declarația dreptului popoarelor din Rusia*, care prevedea libertatea deplină a acestora, mergând până la despărțirea de Stat. Două săptămâni mai târziu, în zilele de 21-28 noiembrie, a desfășurat la Kiev Congresul naționalităților din Rusia, la care au participat ucrainenii, românii, letonii, georgienii, tătarii, cazaci, polonezi ș.a. A fost adoptată o rezoluție în care se cerea organizarea statului pe baze federative, deoarece „principiul naționalității este singurul care poate conveni Rusiei”.

Procesul de desprindere a națiunilor europene din statul rus s-a derulat în anii 1917-1920. Finlandezii, care se aflau în Imperiul Rus din 1809, și-au ales o Adunare Națională, care a proclamat independența țării la 6 decembrie 1917. Peste câteva săptămâni, guvernul sovietic a recunoscut existența statului finlandez, stabilind relații diplomatice cu el. La rândul lor, estonienii a căror țară fusese anexată de Rusia în 1721, și-au proclamat, la 30 martie 1917, autonomia. Apoi, la 24 februarie 1918, Estonia a devenit independentă. A urmat o perioadă dificilă, datorită ocupării acestei țări de către trupele germane. După capitularea Germaniei, la 11 noiembrie 1918, bolșevicii au hotărât, la 29 noiembrie, constituirea Republicii Sovietice Estone. Guvernul ales la 24 februarie a cerut ajutorul flotei britanice și al voluntarilor scandinavi, reușind să recapete independența Estoniei în aprilie 1919.

În februarie 1920, Rusia sovietică a recunoscut Republica Estonă ca stat independent și suveran. Letonienii s-au ridicat și ei la luptă. Țara lor fusese anexată de Rusia în 1710. În timpul războiului mondial, la începutul anului 1918, Letonia a fost ocupată de trupele germane. După capitularea Germaniei, Consiliul Popular a decis, la 18 noiembrie 1918, independența de stat a Letoniei. Dar, la 17 decembrie, cu ajutorul Armatei Roșii, bolșevicii au proclamat Republica Sovietică Letonă. A urmat un război civil greu, încheiat prin tratatul de pace letono-sovietic din 11 august 1920, când Letonia a fost recunoscută de Moscova ca stat independent și suveran. Cea de-a treia țară baltică, Lituania, fusese ocupată de Rusia în 1795. În contextul evenimentelor de după revoluția din octombrie 1917, Consiliul Lituanian a proclamat, la 16 februarie 1918, independența Lituaniei. Ca și în Estonia și Letonia, bolșevicii au constituit Republica Sovietică Lituaniană, chiar în ziua de 16 februarie 1918. A urmat un război civil lung, determinat de intervenția Armatei Roșii. Până la urmă, în ziua de 12 iulie 1920, Rusia sovietică a recunoscut independența Lituaniei.

Un proces oarecum similar s-a desfășurat și în Basarabia, anexată de Rusia în 1812. Sfatul Țării, întrunit la Chișinău, a adoptat în ziua de 2 decembrie 1917, o *Declarație* prin care Basarabia devenea Republica Democratică Moldovenească. Apoi, la 24 ianuarie 1918, aceasta și-a proclamat independența. Rezoluția adoptată menționa: „În împrejurările actuale ne găsim în necesitatea istorică să declarăm, conform voinței poporului, o Republică Moldovenească liberă, autonomă și independentă, care singură are dreptul să hotărască de viitorul destinilor sale”. Intervenția armatei române a făcut ca aici să fie evitat un război provocat de trupele sovietice, care se retrăgeau de pe frontul din Moldova. În ziua de 27 martie 1918, a fost votată *Rezoluția* în care se menționa: „În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru todeauna se unește cu mama ei România”.

Dacă populațiile subjugate din Rusia au apelat la înșăși declarațiile oficialităților de Stat, în cazul celor din Imperiul Habsburgic situația a fost cu totul alta. Nici măcar în ceasul al 24-lea, Carol I de Habsburg nu a acceptat dezagregarea imperiului său. În manifestul din 3/16 octombrie 1918, intitulat *Către popoarele mele credincioase*, el propunea reorganizarea imperiului pe baze federale mai largi, dar cu menținerea integrității lui teritoriale. Pentru românii nu avea în vedere nici o ameliorare, deoarece Bucovina urma să rămână ducatul autonom în cadrul Austriei, iar Transilvania să facă parte din Regatul Ungariei.

Rândul lor, principalele Puteri ale Antantei nu au luat în calcul de la început dezagregarea Austro-Ungariei. În declarația de război adresată Imperiului Habsburgic, la 4 decembrie 1917, SUA menționau: „Noi nu dorim în nici un fel a slăbi sau reorganiza Imperiul Austro-Ungar”, ci numai eliberarea popoarelor lui de „nerușinata și străina dominație a autocratiei militare și comerciale prusace”.

În cele „14 puncte” prezentate Congresului SUA de președintele Woodrow Wilson, la 8 ianuarie 1918, privind organizarea lumii după război, punctul 8 avea următoarea formulare: „Popoarele Austro-Ungariei, cărora noi dorim să le vedem locul salvat și asigurat printre națiuni, va trebui să le dea mai larg ocazia unei dezvoltări autonome”. Era o formulare ambiguă, neprevăzând în mod explicit dreptul acestor popoare la autodeterminare.

Rândul lor, liderii politici de la Paris și Londra erau preocupati ca acceptarea principiului autodeterminării până la despărțirea de stat a națiunilor din Austro-Ungaria să nu poată fi extins și la propriile lor imperii coloniale, idee pe care nu o puteau accepta. De altfel, Tratatul de alianță din august 1916, recunoștea dreptul României de a-și anexa teritoriile românești din Austro-Ungaria. Dar Antanta nu avea în vedere desființarea Imperiului Habsburgic.

În cursul anului 1918, popoarele din acest imperiu au impus modificarea pozițiilor Antantei. Momentul decisiv a fost 8-10 aprilie 1918, când s-a desfășurat, la Roma, Congresul națiunilor asprite din Austro-Ungaria. Cu acel prilej, reprezentanții românilor, sărbilor, cehilor și polonezilor s-au pronunțat pentru dreptul fiecărui popor de a se constitui în state independente sau de a uni cu statul său național, dacă acesta exista. Pe această bază s-au format Consiliul Național, care reprezentau interesele popoarelor respective; acestea au început o campanie de propagandă în capitalele statelor Antantei în favoarea dreptului la autodeterminare. În această acțiune, un rol important

l-a avut liderul ceh Thomas Masaryk, care susținea că noile state naționale vor constitui o barieră între cele două mari Puteri, Germania și Rusia, contribuind astfel la consolidarea păcii în Europa. În campania din SUA s-au remarcat românii Vasile Lucașcu, Ioan Moța, Vasile Stoica și dr. C. Angelescu; în Franța o rodnică activitate a desfășurat Comitetul Național al Românilor din Transilvania și Bucovina, înființat la 30 aprilie 1918, sub conducerea lui Traian Vuia și a dr. Ioan Cantacuzino; în Italia s-a impus „Comitetul de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina”, înființat de Simion Măndrulescu la 19 iulie 1918.

Voința atât de clar exprimată de popoarele asprite i-a determinat pe liderii politici din statele Antantei să ia în considerație noile realități și să-și modifice opțiunile. În mai 1918, primul-ministru francez, Georges Clemenceau, a aprobat deciziile Congresului de la Roma; apoi, la 27 iulie 1918, Woodrow Wilson a aprobat *Memorandumul asupra politicii Statelor Unite față de naționalitățile din cadrul Imperiului Austro-Ungar*, prin care se recunoștea deschis necesitatea constituirii de state naționale.

Primul pas concret s-a înregistrat în ziua de 2 septembrie 1918, când Antanta a recunoscut Consiliul Național Cehoslovac ca guvern de *facto* al cehilor și slovacilor, aflat în război cu Germania și cu Austro-Ungaria; a urmat recunoașterea Consiliului Național al Italiilor Române, prezidat de Take Ionescu (mai întâi de Franța, la 12 octombrie, apoi de SUA, la 5 noiembrie, de Marea Britanie, la 11 noiembrie, și de Italia, la 22 noiembrie).

Practic, în vara și toamna anului 1918 principalele Puteri ale Antantei și-au reconsiderat pozițiile, acceptând ideea dreptului popoarelor din Austro-Ungaria la autodeterminare. În momentul izbucnirii revoluției la Viena, la 30 octombrie 1918, această nouă orientare era deja formulată. Evenimentele revoluționare s-au desfășurat pe repede-înainte. În ziua de 2 noiembrie, Ungaria și-a declarat independența, iar la 12 noiembrie Austria a devenit Republică. Astfel, monarhia Austro-Ungară înceta să mai existe. În ziua de 28 octombrie 1918, Consiliul Național Ceh, întrunit la Praga, a proclamat independența Cehiei. La rândul său, Consiliul Național Slovac, a decis la 30 octombrie unirea cu teritoriile cehice, luând astfel ființă Cehoslovacia, sub conducerea lui Thomas Masaryk.

În ziua de 11 noiembrie, Polonia și-a proclamat independența, Joseph Pilsudski fiind proclamat „șeful statului”. Slavii de Sud au decis să-și coordoneze eforturile în vederea constituirii unor state independente. Mai întâi, s-a constituit statul independent al Slovenilor, Croaților și Sârbilor din fostul Imperiu, alengând în funcția de președinte al Consiliului Național pe A. Kosarek. Apoi, în urma tratativelor avute de Kosarek cu Nicola Pašić, primul-ministru al Serbiei, s-a hotărât, în ziua de 1 decembrie 1918, constituirea *Regatului Sârb-Croato-Sloven*.

Românii din Imperiul Habsburgic s-au înscris pe același traseu istoric. În partea de Nord a Moldovei, anexată de Imperiul Habsburgic în 1775 și numită apoi Bucovina, mișcarea de eliberare națională s-a intensificat în anii Războiului Mondial. Adunarea Constituantă, convocată la 27 octombrie, a adoptat *Rezoluția* prin care se propunea pentru unirea Bucovinei cu România; în aceeași zi a fost ales un Consiliu Național, care a preluat conducerea provinciei. A urmat Congresul general al Bucovinei, întrunit la 28 noiembrie 1918 la Cernăuți, care a adoptat *Rezoluția* în care se menționa: „Astăzi, când, după sfârșitul și jertfe uriașe din partea României și a puterilor aliate și marilor Aliați, s-au întrunit în lume principiile de drept și de umanitate pentru toate neamurile, și când în urma loviturii zdrobitoare monarhia Austro-Ungară s-a zgduidit din temelii și s-a prăbușit, și toate neamurile încăușate în cuprinsul ei și-au câștigat dreptul de liberă hotărâre de sine, cel dintâi gând al Bucovinei dezrobite se îndreaptă către Regatul României, de care întotdeauna am legat nădejdea dezrobirii noastre. Drept aceea noi, Congresul general al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investit singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale, hotărâm: Unirea necondiționată și pentru vece a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colaciu și Nistru, cu Regatul României”. Congresul a transmis o telegramă reprezentanților Puterilor Aliate, alături lași, prin care-i ruga să notifice guvernelor respective „votul unanim al Congresului general al Bucovinei și a le tălmăci sentimentele noastre de veșnică mulțumire și recunoștință”.

O evoluție similară a cunoscut și situația din Transilvania, principat românesc integrat în Regatul Ungariei în 1867. Comitetul Executiv al Partidului Național Român, întrunit la Oradea în ziua de 12 octombrie 1918, a adoptat *Declarația* privind hotărârea națiunii române din Transilvania de a se așeza printre „națiunile libere” ale Europei. Declarația, citită în ziua de 18 octombrie de Alexandru Vaida-Voevod în Parlamentul de la Budapesta, menționa: „Pe baza aceluiași drept firesc, că fiecare națiune să poată dispune însăși asupra sorții sale [...] națiunea română din Ungaria și Transilvania dorește să facă uz de acest drept și pretinde deci pentru sine dreptul ca, în deplină libertate, scutită de orice înmărunțiri străine, să-și poată determina însăși așezămintele instituționale de stat”. La 18 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central a lansat manifestul *Către toate popoarele lumii*, tipărit în limbile română, franceză și engleză.

„Anunțăm popoarelor lumii această voință și hotărâre a sa, națiunea română din Ungaria și Transilvania invocă pe seama sa sprințul lumii civilizate și genul libertății omenești, declarând sărbătorește că din ceasul acesta, oricum ar decide Trupele lumii, este hotărât a pieri mai bine, decât a suferi mai departe sclavia și atârnamă”. Peste două zile, la 20 noiembrie 1918, se anunța convocarea Adunării Naționale la Alba Iulia: „În numele dreptății eterne și a principiului liberei dispoziții a națiunilor, principiul consacrat acum prin evoluția istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărâtor asupra sorții sale, și acest cuvânt va fi respectat de lumea întreagă”.

La Alba Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918, s-au întrunit 1.228 de deputați, susținuți de peste 100.000 de români. În cuvântul său, Vasile Goldiș spunea: „Dreptul națiunii române de a fi liberată și recunoaștea lumea întreagă, îl recunosc acum și dușmanii noștri de veacuri. Dar, odată scăpată de robie, ea aleargă în brațele dulcii ale mamei sale. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei națiuni înseamnă: unirea ei cu Țara Românească”.

A fost adoptată *Rezoluția* care la punctul I prevedea: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, decretază Unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România”. Totodată, Adunarea saluta „cu iubire și entuziasm libertatea națiunilor subjugate până aici în monarhia Austro-Ungară”, și își exprima dorința ca la Congresul de pace „dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici, deopotrivă”.

În 1917-1918 pe harta Europei au apărut noi state. Conferința Păcii de la Paris, care s-a deschis la 18 ianuarie 1919, era pusă în fața unor realități istorice: Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Cehoslovacia, Polonia, Austria, Ungaria, Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor, precum și România Intregită (Mare) existau de fapt, iar această realitate trebuia confirmată prin tratate internaționale. Dar la Conferința de Pace, în atitudinea Marilor Puteri s-a produs o mutație semnificativă: de la recunoașterea dreptului de autodeterminare, la acordarea acestuia de către învingătorii. Consiliul celor Patru (SUA, Franța, Marea Britanie și Italia) și-a asumat răspunderea de a lua deciziile fundamentale în toate problemele globale și a exercitat, prin Tratatul minorităților și cel al liberului tranzit al mărfurilor, persoanelor și bunurilor, un control asupra noilor state, incluse în categoria celor cu „interese limitate”. La stăruințele lui Ion I. C. Brătianu, șeful delegației României, ca toate țările Aliate și Asociate prezente la Conferință să fie tratate în mod egal, președintele american Wilson a replicat: „Marile Puteri, prin sacrificiul lor, au asigurat victoria marii cauze a tuturor” și „nu trebuie uitat faptul că forța este garanția păcii comune”.

Dincolo de anumite decizii controversate, rămâne faptul că tratatele de pace semnate în 1919-1920 la Paris au consensat noua situație geopolitică

apărută la sfârșitul războiului și anume prăbușirea Imperiului Rus și a celui Habsburgic, precum și apariția de noi state naționale sau întregirea teritorială a altora.

În concluzie, apreciem că Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România s-a înscris într-un proces general european, care s-a caracterizat prin autodeterminarea națiunilor. După primul război mondial, Europa și-a modificat substanțial structura politico-statală. De la 26 de state existente în 1914, s-a ajuns la 35 în 1920, organizate pe criteriul național. În toamna anului 1918, I.G. Duca scria: „În vremurile noastre de democrație intensă, statele care nu erau întemiate pe principiul naționalităților, pe unitatea etnică a fiecărui popor, erau osândite pieirii. Omenirea a ajuns în acea fază a evoluției ei în care libertatea naționalităților se impune cu aceeași impetuoasă necesitate cu care acum un secol s-a impus triumful libertăților individuale”.

Actele de autodeterminare de la sfârșitul primului război mondial încheiat, practic, „secolul naționalităților”, care a marcat evoluția Europei după 1818. În secolul al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, problema istorică esențială era constituirea statelor naționale și desăvârșirea unității celor deja existente.

După Congresul de la Paris din 1919-1920, Europa se pregătea să intre într-o nouă fază de evoluție, aceea a federalizării. Perioada interbelică a înregistrat mai multe planuri, vizând crearea unei Europe unite, dar ele au eșuat, deoarece punea la bază dominația unui stat sau a unui grup de state asupra celorlalte țări. Abia după experiența războiului de la cel de-al doilea război mondial, urmat de războiul civil, s-a putut trece la integrarea în Uniunea Europeană a statelor independente și suverane, pe bază de negocieri și acorduri reciproce consimțite, proces care acum, la începutul secolului al XXI-lea, se află în plină desfășurare.

Recunoașterea internațională a Marii Uniri

Prof.univ.dr. Gheorghe ONIȘORU

Atunci când, în vara lui 1916, România a intrat în război, diplomația Bucureștilui avea de ales între Transilvania și Basarabia. În condiții istorice remarcabile, respectiv înfrângerea Puterilor Centrale dublată de revoluția bolșevică, Marea Unire era la sfârșitul lui 1918 vis împlinit. Rămănea în sarcina politicienilor misiunea de a consfinți realitatea și în planul relațiilor și tratatelor internaționale.

Prilejul era oferit de Conferința de pace de la Paris desfășurată în 1919 și 1920, la care au participat 27 de state învingătoare, în frunte cu Marile Puteri, de partea celeilalte situându-se țările învinse, Germania, Austria, Ungaria, Turcia și Bulgaria. Cu fiecare dintre acestea s-a semnat câte un tratat separat în localități satelitate ale capitalei franceze. Întrucât tratatul principal, cel cu Germania, s-a negociat la Versailles, Conferința de la Paris a rămas în istorie sub denumirea de „sistemul Versailles”.

Întreaga decizie a fost concentrată în mâinile Marilor Puteri învingătoare, a Celor Patru Mari, respectiv președintele american Woodrow Wilson, premierul britanic David Lloyd George, cel francez Georges Clemenceau și primul ministru italian Vittorio Orlando. O altă caracteristică a fost lipsa Rusiei sovietice, element esențial pentru stabilirea frontierei estice a României.

Un element care a contribuit la sporirea dificultăților misiunii asumate de diplomații români a fost generat de lipsa de unitate de vederi a Marilor Puteri în problemele importante aflate pe masa Conferinței. În aceste condiții trebuia apărată voința națională exprimată la Chișinău, prin care și Alba Iulia, respectiv o stare de fapt.

Diplomații români și-au concentrat eforturile mai ales în privința tratatelor la care interesul direct era evident, respectiv cel cu Austria, decisiv pentru soarta Bucovinei și cel cu Ungaria, care reglementa statutul Transilvaniei. Desigur, nici negocierile cu Germania și Bulgaria nu erau lipsite de interes. Delegația condusă de Ionel Brătianu a fost obligată să-și desfășoare activitatea într-un mediu nefavorabil, istoricii considerând că a fost vorba mai degrabă de „un calvar al păcii”.

Fără îndoială, memoriul prezentat Conferinței de către primul ministru Ionel I.C. Brătianu, la 1 februarie 1919, intitulat *România în fața Conferinței de Pace. Revendicările sale teritoriale*, rămâne o piesă de rezistență a politicii noastre externe. Cu acest prilej, Brătianu solicita ca prin recunoașterea noilor frontiere să fie asigurată libertatea României, în toate domeniile, precum și dezvoltarea ei în sensul conștiinței naționale. Desigur, mai multe memorii cu caracter tehnic erau pregătite pentru susținerea cauzei românești.

Primul tratat semnat, cel de la Versailles a fost un important test pentru maniera în care erau tratate statele cu „interese limitate”, care erau puște, în fața faptului împlinit.

Tratatul dintre puterile aliate și Austria a fost semnat la Saint Germain-en-Laye, la 10 septembrie 1919. Guvernul de la Viena era considerat succesor, împreună cu cel din Ungaria, al fostei monarhii dualiste. Era consfințită unirea Bucovinei cu România. Totuși, datorită unor prevederi privind statutul minorităților, care încălcau suveranitatea țării, Brătianu a adoptat o atitudine extrem de curajoasă, refuzând să semneze tratatul cu prețul demisiei din funcția de prim-ministru.

Dificila misiune de a semna tratatul cu Austria a revenit noului președinte al Consiliului de Miniștri, Alexandru Vaida Voevod. Se cuvine remarcat faptul că, în urma poziției ferme a României, din tratatul privind

minoritățile a fost eliminat preambulul, împreună cu articolele 10 și 11.

La Neuilly-sur-Seine s-a semnat, la 27 noiembrie 1919, tratatul dintre puterile aliate și Bulgaria. Autoritățile de la Sofia erau obligate să cedeze Greciei o parte din Tracia, să plăte

Televiziunea România de Mâine Post național universitar și cultural

S.C. Mass Media România de Mâine
și studiourile postului de televiziune
București, Șoseaua Berceni nr.24
Telefoane: 334.57.91; 334.49.96; 334.53.98;
fax: 334.49.50

Televiziunea *România de Mâine* transmite cursuri pentru studenții înscriși la forma de **Învățământ la Distanță a Universității Spiru Haret**.
La ore din zi și din noapte, prin tvRM, **FACULTATEA LA TINE ACASĂ!**

Programul

Televiziunii România de Mâine (tvRM)

LUNI 1 Decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:45 **Știri tvRM**
- 10:00 **Transmisiune directă de la Alba Iulia cu ocazia Zilei Naționale a României**
- 12:00 **Sesiunea științifică omagială dedicată împlinirii a 85 de ani de la Marea Unire din 1918 – organizată de Universitatea Spiru Haret**
- 15:00 **Avram Iancu** (film documentar)
- 15:30 **Dincolo de arenă – ediție specială. „1 Decembrie 1918 – Reverberații peste decenii”**. Emisiune de Mugur Popovici
- 16:30 **Personalități artistice în recital: Alexandru Tomescu (vioară) – prim solist al Orchestrei Naționale Radio, Horia Mihail (pian) – concertist al Filarmonicii din Brașov**. Emisiune de Dumitru Cucu
- 17:30 **Academica: Cultură fără tranziție. Marea Unire – dincolo de cartea de istorie. Participă: academician Dan Berindei, Mircea Dogaru, Florin Constantiniu**. Realizator: Nicolae Dan Frunțelată
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **85 de ani de la Marea Unire (film documentar)**. Realizator: Daniel Paraschiv
- 20:00 **Film artistic: Burebista** (partea I și partea a II-a)
- 22:10 **Muzică populară**. Realizator: Ionela Prodan
- 22:30 **Show-ul de noapte. Asociația Veteranilor de Război**. Emisiune de George Nicolau
- 23:50 **24 de ore**
- 00:20 **Program muzical nocturn**
- 02:30 **Show-ul de noapte. Asociația Veteranilor de Război**. Emisiune de George Nicolau (r)
- 05:00 **Program muzical nocturn**

MARȚI 2 decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Bazele contabilității (5). Evaluarea patrimoniului în contabilitate**. Autor: lector univ.dr. Marinică Dobrin
- 10:55 **Bazele informaticii (9). Sistemul de operare Windows**. Autor: conf.univ.dr. Daniel Mareș
- 11:30 **Geografia economiei mondiale (3/1). Resursele și geografia petrolului și gazelor naturale**. Autor: prof.univ.dr. Nicu Aur
- 12:35 **Economie politică (10). Prețul de producție**. Autor: prof.univ.dr. Constantin Mecu
- 13:30 **Istoria economică a României (1/1). Instituționalizarea economiei de piață în România**. Autor: conf.univ.dr. Eugen Ghiorgă
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:10 **Bazele informaticii (10). Fereastra de configurare Control Panel**. Autor: conf.univ.dr. Daniel Mareș
- 14:40 **Birotică (1). Prezentarea disciplinei „Birotică”. Noțiuni generale**. Autor: asistent univ.dr. Mihai Gabriel
- 15:10 **Bazele informaticii (3). Arhitectura calculatoarelor**. Autor: conf.univ.dr. Daniel Mareș
- 16:00 **Preluare Deutsche Welle. Arte fără frontiere – informații și evenimente culturale**
- 16:30 **Repere românești. Regia națională a pădurilor (II)**. Emisiune de Silvia Frimu (r)
- 17:00 **Zbor deasupra paradisului lui Buddha** (film documentar)
- 17:30 **Videoteca muzicii populare. O viață dăruită cântecului – Ileana Constantinescu**. Realizator: Dumitru Cucu
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Curier juridic: Folosința locuințelor**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Perigord** (film documentar)
- 20:00 **Fairplay. Echipele românești în competițiile europene. Talk-show pe probleme de actualitate ale sportului**. Realizator: Mugur Popovici
- 21:00 **Academica: Învățământ. Corelarea între specializările universitare și nomenclatorul ocupațiilor**. Realizatori: prof.univ.dr. Nicolae Radu și Ilie Ciureșcu
- 22:00 **Presă pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
- 22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau
- 23:50 **24 de ore**
- 00:20 **Bazele informaticii (3). Arhitectura calculatoarelor**. Autor: conf.univ.dr. Daniel Mareș (r)
- 01:00 **Istoria economică a României (1/1). Instituționalizarea economiei de piață în România**. Autor: conf.univ.dr. Eugen Ghiorgă (r)
- 01:30 **Bazele informaticii (9). Sistemul de operare Windows**. Autor: conf.univ.dr. Daniel Mareș (r)
- 02:20 **Program muzical nocturn**
- 02:30 **Show-ul de noapte** Emisiune de George Nicolau (r)
- 05:00 **Bazele informaticii (10). Fereastra de configurare Control Panel**. Autor: conf.univ.dr. Daniel Mareș (r)
- 05:30 **Birotică (1). Prezentarea disciplinei „Birotică”. Noțiuni generale**. Autor: asistent univ.dr. Mihai Gabriel (r)

MIERCURI 3 decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Psihologie socială (1). Psihologie socială clasică**. Autor: prof.univ.dr. Nicolae Radu
- 10:30 **Logică generală (3). Substrat al gândirii naturale**. Autor: lector univ.dr. Gabriel Iliescu
- 11:00 **Introducere în mass media (8). Funcțiile socio-culturale ale mass media**. Autor: prof.univ.dr. Lucian Chișu
- 11:35 **Filosofia istoriei (8). Concluzii**. Autor: prof.univ.dr. Ioan Ivanciu
- 12:05 **Teoria comunicării (5/1). Teorii ale presei**. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia
- 12:35 **Teoria comunicării (5/2). Teorii ale presei**. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia
- 13:05 **Psihologie experimentală (9). Demonstrații experimentale în laboratoarele de psihologie (I)**. Autor: prof.univ.dr. Nicolae Lungu
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:10 **Teorii ale presei (1). Presă și cultură – texte fundamentale**. Autor: prof.univ.dr. Adrian Păunescu
- 15:30 **Sisteme logice (2/1). Logica propozițiilor**. Autor: prof.univ.dr. Cornel Popa
- 16:00 **Preluare Deutsche Welle. Mâine este astăzi – magazin științific**
- 16:30 **Lumea de mâine. Umanitatea pe Marte**. Realizator: Alexandru Mironov
- 17:30 **Vorbiri, scrieri românești! Cultivarea limbii române. Invitat: Malu Răzvan, elev**. Emisiune de Valeriu Marinescu
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Curier juridic: Succesiunea**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Ani de liceu. Festivalul „LICART”**. Realizatori: Alina Motoc și Mugur Popovici
- 20:00 **Repere românești. Consiliul Județean Iași**. Emisiune de Silvia Frimu
- 20:30 **Gala muzicii culte. Laureeții ai „Festivalului Remember Enescu” (II)**. Emisiune de Mihai Darie
- 21:00 **Academica: România în lume**. Emisiune în direct, de Nicolae Mardari
- 22:00 **Presă pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
- 22:30 **Show-ul de noapte** Emisiune de George Nicolau
- 23:50 **24 de ore**
- 00:20 **Teoria comunicării (5/1). Teorii ale presei**. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia (r)
- 01:00 **Teoria comunicării (5/2). Teorii ale presei**. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia (r)
- 01:30 **Introducere în mass media. Funcțiile socio-culturale ale mass media**. Autor: prof.univ.dr. Lucian Chișu (r)
- 02:00 **Filosofia istoriei (8). Concluzii**. Autor: prof.univ.dr. Ioan Ivanciu (r)
- 02:20 **Program muzical nocturn**
- 02:30 **Show-ul de noapte** Emisiune de George Nicolau (r)
- 05:00 **Psihologie socială (1). Psihologie socială clasică**. Autor: prof.univ.dr. Nicolae Radu (r)
- 05:30 **Logică generală (3). Substrat al gândirii naturale**. Autor: lector univ.dr. Gabriel Iliescu (r)
- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Istoria literaturii române vechi (7). Izvoarele istoriografiei românești**. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 10:35 **Teoria literaturii (3). Natura literaturii**. Autor: lector univ.dr. Valeriu Marinescu
- 11:05 **Limba latină (10). Flexiunea verbală. Tema prezentului**. Autor: conf.univ.dr. Liviu Franga
- 11:35 **Limba română (7/1). Probleme de morfosintaxă**. Autor: prof.univ.dr. Ion Toma
- 12:20 **Limba spaniolă (5). Sintaxa limbii spaniole**. Autor: conf.univ.dr. Ileana Scipione
- 12:45 **Lingvistică generală (3). Dihotomii conceptuale**. Autor: prof.univ.dr. Zamfira Mihail
- 13:30 **Limba franceză (curs practic) (2)**. Autor: asistent drd. Mariela Constantinescu
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:10 **Literatura română (5). Cultura română în context european**. Autor: prof.univ.dr. Ion Dodu Bălan
- 15:20 **Istoria literaturii române (7). Titu Maiorescu și Junimea**. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 16:00 **Preluare Deutsche Welle. Mâine este astăzi – magazin științific**
- 16:30 **Economia pentru toți. Construcția de mașini. Stare actuală și perspective**. Emisiune de prof.univ.dr. Victor Axenic
- 17:30 **Întâlnire cu folclorul. Cântă: Ion Magheru, Maria Matei, Ionel Dișea, Ionela Moritan, Iulian Mutu, Victorița Vlase, Gheorghe Gheorghe, Ana Strămutărean, Viorica Galan și Alex. Dumbrăvă, Stelian Apostol (acordeon)**. Emisiune de Theodora Popescu
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Curier juridic: Partajul voluntar**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Film documentar cinematografic. Sărbătoarea la Cannes** (Franța)
- 20:30 **Poussin – pictor francez** (film documentar)
- 21:00 **Academica: Mediul de afaceri bancar**. Realizator: conf.univ.dr. Eugen Ghiorgă
- 22:00 **Presă pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
- 22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau
- 23:50 **24 de ore**
- 00:20 **Limba română (7/1). Probleme de morfosintaxă**. Autor: prof.univ.dr. Ion Toma (r)

JOI 4 decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Istoria literaturii române vechi (7). Izvoarele istoriografiei românești**. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 10:35 **Teoria literaturii (3). Natura literaturii**. Autor: lector univ.dr. Valeriu Marinescu
- 11:05 **Limba latină (10). Flexiunea verbală. Tema prezentului**. Autor: conf.univ.dr. Liviu Franga
- 11:35 **Limba română (7/1). Probleme de morfosintaxă**. Autor: prof.univ.dr. Ion Toma
- 12:20 **Limba spaniolă (5). Sintaxa limbii spaniole**. Autor: conf.univ.dr. Ileana Scipione
- 12:45 **Lingvistică generală (3). Dihotomii conceptuale**. Autor: prof.univ.dr. Zamfira Mihail
- 13:30 **Limba franceză (curs practic) (2)**. Autor: asistent drd. Mariela Constantinescu
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:10 **Literatura română (5). Cultura română în context european**. Autor: prof.univ.dr. Ion Dodu Bălan
- 15:20 **Istoria literaturii române (7). Titu Maiorescu și Junimea**. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 16:00 **Preluare Deutsche Welle. Mâine este astăzi – magazin științific**
- 16:30 **Economia pentru toți. Construcția de mașini. Stare actuală și perspective**. Emisiune de prof.univ.dr. Victor Axenic
- 17:30 **Întâlnire cu folclorul. Cântă: Ion Magheru, Maria Matei, Ionel Dișea, Ionela Moritan, Iulian Mutu, Victorița Vlase, Gheorghe Gheorghe, Ana Strămutărean, Viorica Galan și Alex. Dumbrăvă, Stelian Apostol (acordeon)**. Emisiune de Theodora Popescu
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Curier juridic: Partajul voluntar**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Film documentar cinematografic. Sărbătoarea la Cannes** (Franța)
- 20:30 **Poussin – pictor francez** (film documentar)
- 21:00 **Academica: Mediul de afaceri bancar**. Realizator: conf.univ.dr. Eugen Ghiorgă
- 22:00 **Presă pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
- 22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau
- 23:50 **24 de ore**
- 00:20 **Limba română (7/1). Probleme de morfosintaxă**. Autor: prof.univ.dr. Ion Toma (r)

- 01:00 **Lingvistică generală (3). Dihotomii conceptuale**. Autor: prof.univ.dr. Zamfira Mihail (r)
- 01:40 **Limba latină (10). Flexiunea verbală. Tema prezentului**. Autor: conf.univ.dr. Liviu Franga (r)
- 02:20 **Program muzical nocturn**
- 02:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau (r)
- 05:00 **Istoria literaturii române vechi (7). Izvoarele istoriografiei românești**. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu (r)
- 05:35 **Limba spaniolă (5). Sintaxa limbii spaniole**. Autor: conf.univ.dr. Ileana Scipione (r)

VINERI 5 decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Cultură și civilizație europeană (10). Civilizația Renașterii**. Autor: lector drd. Otilia Maria Corsiue
- 11:05 **Introducere în știința politicii (7). Schimbarea socială**. Autor: prof.univ.dr. Mihai Ozunu
- 12:05 **Bazele informaticii (1). Prezentare generală. Dezvoltarea calculatoarelor**. Autor: lector univ.dr. Silviu Bărză
- 12:35 **Drept comercial (3). Faptele de comerț. Noțiune, caracteristici, categorii**. Autor: lector drd. Otilia Maria Corsiue
- 13:05 **Economia internațională ca știință economică (5). Agricultură mondială și alimentația în lume**. Autor: asistent univ.dr. Gabriela Ungureanu
- 13:30 **Psihologia educației (8). Factorii și bazele neurodinamice ale învățării**. Autor: lector univ.dr. Cristea Gabriela Cătălina
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:10 **Istoria medie a românilor (2). Critica izvoarelor**. Autor: conf.univ.dr. Mihail Andreescu
- 14:40 **Istoria medie europeană (2). Orașul medieval**. Autor: lector univ.dr. Ecaterina Lung
- 15:05 **Istoria veche a românilor (2). Izvoare ale istoriei vechi**. Autor: lector univ.dr. Vasile Dupoi
- 15:40 **Folclor muzical (3). Organologie populară (I)**. Autor: lector univ.dr. Otilia Pop Miculi
- 16:00 **Preluare Deutsche Welle. Arte fără frontiere – magazin cultural**
- 16:30 **Forum IT. Tiparul și informatica**. Emisiune în direct de Cătălin Grosu
- 17:30 **Întâlnire cu folclorul. Interpretă: Maria Tătaru Bodea, Maria Văduva, Maria Butilă, Vasilica Dimu, Mitriță Crețu, Stelian Apostol (acordeon)**. Emisiune de Theodora Popescu
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Preț pentru sănătatea ta. La sfat cu medicul. Zona Zoster**. Emisiune de Gavrilă Ioan
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Dialog juridic**. Emisiune de Corneliu Turianu
- 20:00 **Viața de student în campusul Universității Spiru Haret – Facultatea de Finanțe și Bănci**. Emisiune de Alina Motoc și Mugur Popovici
- 21:00 **Academica. Poluarea și protecția mediului**. Emisiune de Constantin Pintilie
- 22:00 **Presă pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
- 22:30 **Îți mai aduci aminte, doamnă? Câtece de petrecere și romanțe cu Elena Merisoreanu, Aneta Stan, Gheorghe Sărac, Gheorghe Turda**. Emisiune de Ionela Prodan (r)
- 23:30 **Poliștul englez** (film documentar)
- 24 de ore
- 00:20 **Cultură și civilizație europeană (10). Civilizația Renașterii**. Autor: prof.univ.dr. Răzvan Theodorescu (r)
- 01:20 **Introducere în știința politicii (7). Schimbarea socială**. Autor: prof.univ.dr. Mihai Ozunu (r)
- 02:20 **Program muzical nocturn**
- 05:00 **Istoria veche a românilor (2). Izvoare ale istoriei vechi**. Autor: lector univ.dr. Vasile Dupoi (r)
- 05:30 **Istoria medie europeană (2). Orașul medieval**. Autor: lector univ.dr. Ecaterina Lung (r)

SĂMBĂȚĂ 6 decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

- 10:00 **Vorbiri, scrieri românești! Cultivarea limbii române**. Invitat: Malu Răzvan, elev. Emisiune de Valeriu Marinescu (r)
- 10:30 **Pe plaiuri românești. Muzică populară cu interpretii: Victor Buștean (vioară), Victorița Vlase, Costel Istrate, Nina Sibiceanu, Vasile Petrușan, Ioana Anton, Nicu Spănu, Maria Văduva, Ștefan Deaconița**. Realizator: Theodora Popescu
- 11:00 **Școala de sâmbătă. Inovarea**. Emisiune de Cătălin Grosu
- 12:00 **Agricultura, încotro? Eroziunea solului (I)**. Emisiune în direct, de prof.univ.dr. Constantin Pintilie
- 13:00 **Lumea de mâine. Umanitatea pe Marte**. Realizator: Alexandru Mironov (r)
- 14:00 **Cinepanorama**. Emisiune de Eugen Atanasiu
- 15:00 **Societate și cultură. Târgul de Carte „Gaudemus”**. Salonul Național de Artă Naivă. Realizator: Marina Roman Boiangiu
- 16:00 **Caleidoscop**. Emisiune de Ion Bucheru
- 17:00 **Trăiește-ți arta! Invitat: actorul Valentin Uritescu**. Emisiune de Marina Roman Boiangiu
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Preț pentru sănătatea ta. La sfat cu medicul. Întârzierea îmbătrânirii**. Emisiune de Gavrilă Ioan
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **O melodie pentru fiecare. Mozaic muzical cu Mitu Ciontică (acordeon)**. Emisiune de Dumitru Cucu
- 19:30 **Arta desigurului (I)** (film documentar)
- 20:00 **Gala muzicii culte. Muzică de cameră cu Formația „Camerata” - Dorin Teodorescu**. Emisiune de Mihai Darie
- 21:00 **Film artistic românesc. Înghițitorul de săbii – prefață cu Alexa Visarion (în dialog cu Ion Bucheru)**
- 22:30 **Café – concert. Formația „Sorin Petre”**. Emisiune de Dumitru Cucu
- 23:00 **Autostar. Răspundere civilă și penală în caz de accident**. Emisiune de Gavrilă Ioan
- 23:30 **Săptămâna externă**
- 00:00 **Muzică populară. Cântă: Niculina Stoican, Vasile Ciobanu, Mariana Ionescu, Constantin Măgureanu, Victorița Lăcăușu, Maria Loga, Petrică Stoian – Măpu, Vasilica Dimu**. Emisiune de Theodora Popescu
- 00:30 **Cursuri universitare**
- 02:20 **Program muzical nocturn**
- 05:00 **Cursuri universitare**

DUMINICĂ 7 decembrie 2003

- 6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
- 9:00 **Credință și viață**. Emisiune de Sorin Bejan
- 10:00 **Lumea copiilor**. Emisiune de Carmen Cînteză
- 11:00 **SOS glandele endocrine**. Realizator: prof.univ.dr. Ioan Pop de Popa
- 12:00 **Agricultura, încotro? Eroziunea solului (I)**. Emisiune de prof.univ.dr. Constantin Pintilie (r)
- 13:00 **Viața ca un spectacol – spectacol realizat în colaborare cu Radiodifuziunea Română**. Realizator: Vlad Leu. Prezentator: Viorel Popescu
- 16:00 **Club folk**. Emisiune de Mircea Bodolan
- 17:00 **Club internațional. Filmele la Helsinki**. Emisiune de Ioana Nitobe
- 18:00 **Știri tvRM**
- 18:05 **Cafeneaua literară artistică. În dialog scriitorii: Nicolae Dan Frunțelată și Corneliu Leu**. Emisiune de Vlad Leu
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Telemicropedia valorilor românești. •Urme pe nisip – E. Cioran; •Liniștea picturii – M. Eliade; •Destine paralele – E. Ionescu**. Realizator: Ion Bucheru
- 20:00 **Cântecul și casa lui. Mițuța și Dumitru Ridescu**. Emisiune de Ionela Prodan
- 21:00 **Film serial: Arsen Lupin, ep. 3 – Arsen Lupin contra Herlock Sholmes** (Franța)
- 22:30 **Forum IT. Tiparul și informatica**. Emisiune realizată de Cătălin Grosu (r)
- 23:30 **Săptămâna internă**
- 00:00 **Muzică populară cu Ion Lupu, Viorica Flintașu, Nicolae Rotaru, Aneta Stan, Dinu Iancu Sălăjanu**. Realizator Theodora Popescu
- 00:30 **Cursuri universitare**
- 02:20 **Program muzical nocturn**
- 05:00 **Cursuri universitare**

Opinia națională

Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
116, 117, 122
Fax:
411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.
Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Studentii și profesorii Universității *Spiru Haret* au adus un vibrant omagiu Marii Uniri

Festivitatea în imagini

